

1991 nr. 19 26. mars

Lög um meðferð opinberra mála

Tóku gildi 1. júlí 1992, að undanskildum 1. og 3. mgr. 29. gr. sem téku gildi 17. apríl 1990 (á að vera 17. apríl 1991). *Breytt með L. 91/1991 (tóku gildi 1. júlí 1992), L. 92/1991 (tóku gildi 1. júlí 1992 nema 103. gr. sem tók gildi 9. jan. 1992), L. 38/1993 (tóku gildi 7. maí 1993), L. 37/1994 (tóku gildi 1. júlí 1994), L. 84/1996 (tóku gildi 1. júlí 1997), L. 136/1996 (tóku gildi 30. des. 1996), L. 57/1997 (tóku gildi 1. júlí 1997), L. 83/1997 (tóku gildi 6. júní 1997), L. 15/1998 (tóku gildi 1. júlí 1998 nema 38. gr. sem tók gildi 3. apríl 1998), L. 31/1998 (tóku gildi 29. apríl 1998), L. 61/1998 (tóku gildi 1. jan. 1999), L. 82/1998 (tóku gildi 1. okt. 1998), L. 36/1999 (tóku gildi 1. maí 1999), L. 94/2000 (tóku gildi 6. júní 2000), L. 27/2001 (tóku gildi 16. maí 2001), L. 86/2004 (tóku gildi 18. júní 2004), L. 81/2005 (tóku gildi 9. júní 2005), L. 124/2005 (tóku gildi 30. des. 2005) og L. 74/2006 (tóku gildi 30. júní 2006).*

I. kafli. Gildissvið laganna.

■ **1. gr.** 1. Pau mál öll, sem handhafar ríkisvaldsins höfða til refsingar lögum samkvæmt, skulu fara eftir ákvæðum laga þessara, nema þau sæti meðferð sérdómstóla sem lög þessi taka ekki til.

□ 2. Sama á við um mál til upptöku eigna eða sviptingar réttinda, svo og til ómerkingar ummæla ef ákeruvaldið á sökn sakar, þótt krafra sé ekki gerð um refsingu í málinu.

■ **2. gr.** Einnig skulu mál sæta meðferð samkvæmt lögum þessum sé það ákveðið í öðrum lögum. Þar að auki eftir því sem við á:

a. mál sem höfðað er af hálfu ríkisvaldsins til félagsslita samkvæmt ákvæðum stjórnskipunarlagu um félög,

b. mál til staðfestingar lögbanni við útbreiðslu rita, mynda eða annars slíks sem ríkisvaldið hefur látið banna,

c. mál til brotnáms ólögmæts ástands eða til að koma fram viðurlögum fyrir það, öðrum en refsingu, enda eigi fyrirsvarsmaður almenningshagsmunu aðild,

d. mál til úrlausnar atriðum sem um ræðir í 1. mgr. 55. gr., 59., 62., 66., 67. og 68. A gr. almennra hegningarlaga,

e. mál til úrlausnar kröfum framsal sakamanns og fullnustu erlends refsídóms,

[f. meðferð erinda frá erlendum dómstólum og yfirvöldum um aðgerðir hér á landi í tengslum við opinber mál.]¹⁾

¹⁾ L. 92/1991, 107. gr.

■ **3. gr.** Einkaréttarkröfur má hafa uppi og dæma í opinberu málí samkvæmt ákvæðum XX. kafla laga þessara.

II. kafli. Dómendur í héraði.

■ **4. gr.** Í héraði sæta mál samkvæmt lögum þessum meðferð fyrir hinum reglulegu héraðsdómstólum samkvæmt lögjöfum skipan dómvalds í héraði.

■ **5. gr.** 1. [Einn dómari skipar dóm í hverju máli. Nú neitar ákærði sök og dómari telur sýnt að niðurstaða kunni að verulegum leyti að ráðast af mati á sönnunargildi munlegs framburðar fyrir dómí og getur [dómstjóri þá ákveðið að þrír héraðsdómarar skipi dóm í málinu].]^{1,2)}

□ 2. Dómari getur kvatt two meðdómsmenn til dómstarfa með sér samkvæmt því sem segir í [lögum um meðferð einkamála].³⁾

□ 3. Meðdómendur taka þátt í málsmeðferð og dómvaldsögu í fjölskipuðum dómi. Dómsformaður stýrir dómí, kveður einn upp úrskurði, skipar verjanda, gefur út fyrrkall og tilkynningar, sér um afgreiðslu dómgerða og kemur fram út á við fyrir hönd dómvalins.

¹⁾ L. 15/1998, 36. gr. ²⁾ L. 37/1994, 1. gr. ³⁾ L. 91/1991, 161. gr.

■ **6. gr.** Dómari víkur sæti í máli samkvæmt lögum þessum ef svo stendur á sem segir í [lögum um meðferð einkamála].¹⁾ Ænn fremur skal dómari víkja sæti í máli eftir útgáfu ákæru

ef hann hefur úrskurðað mann, sem ákærður er í málinu, í gæsluvarðhald skv. 2. mgr. 103. gr.

¹⁾ L. 91/1991, 161. gr.

III. kafli. Pinghöld, birtingar o.fl.

■ **7. gr.** 1. Dómping skulu haldin á reglulegum þingstöðum og í dómsöldum ef kostur er. Rétt er þó að heyja dómping á öðrum stöðum ef þörf er á, svo sem í fangahúsi þar sem sakborningi er halddi eða á heimili eða sjúkrahúsi ef skýrslu þarf að taka af sjúkum manni.

□ 2. Rétt er héraðsdómara að heyja dómping utan dóumum-dæmis síns ef það horfir til hagrædis eða flytis í máli.

■ **8. gr.** 1. Pinghöld skulu háð í heyranda hljóði. Dómara er þó rétt að ákveða að dómping skuli halddi fyrir luktum dyrum:

a. til hlífðar sakborningi eða nánum vandamönnum hans þegar sérstaklega stendur á,

b. [til hlífðar brotaþola, vitnum eða öðrum sem málið varðar],¹⁾

c. ef um er að ræða pinghöld meðan á rannsókn málss stendur og sérstök haettu þykir á sakarspjöllum ef þing væri háð fyrir opnum dyrum,

d. ef sakborningur er undir 18 ára aldri,

e. af velsæmisástæðum,

f. vegna öryggis ríkisins,

g. ef óhákvæmilegt þykir til að halda uppi þingfriði.

□ [2. Dómari tekur ákvörðun um lokað pinghald að eigin frumkvæði eða eftir kröfum ákæranda, sakbornings eða brotaþola. Ákvörðunina skal bóka í þingbók og vísa til þess ákvæðis í grein þessari sem við á. Sá sem fellir sig ekki við ákvörðun dómara getur krafist þess að hann kveði upp úrskurð um það hvort pinghald skuli háð fyrir luktum dyrum].¹⁾

□ 3. Þótt pinghald fari fram fyrir opnum dyrum er dómara rétt að takmarka fjölda áheyrenda við það sem rúmast í dómsal með góðu móti. Einnig getur dómari synjað um aðgang:

a. börnum og unglungum yngri en 15 ára,

b. mönnum sem eru ó�vaðir eða annars svo á sig komnir að návist þeirra samræmist ekki góðri reglu í dómsal,

c. mönnum sem ætla má að valdi hættu á því með nærværu sinni að sakborningur eða vitni segi ekki sannleikann.

□ 4. Sé dómping háð utan reglulegra þingstaða má banna óviðkomandi mönnum aðgang að því.

¹⁾ L. 36/1999, 1. gr.

■ **9. gr.** Dómari stýrir pinghaldi og sér um að halda þar uppi reglu. Hverjum þeim sem truflar pinghald eða kemur ósæmilega eða hneykslanlega fram getur dómari vísað úr dómsal og látið fera hann brott með valdi ef hann sinnir ekki skipun um brottvísun.

■ **10. gr.** 1. Óheimilt er að hljóðrita eða taka myndir í pinghaldi. Dómari getur veitt undanþágu frá banni þessu ef sérstaklega stendur á.

□ 2. Óheimilt er að skýra opinberlega frá því sem fram fer í lokuðu pinghaldi, nema dómari leyfi. Þá getur dómari bannað opinbera frásögn af atriðum í öðrum þinghöldum ef ætla má að frásögn geti valdið nánum vandamönnum [sakbornings, brotaþola eða öðrum]¹⁾ sem ekki eru fyrir sökum hafðir verulegum þjáningum eða óþægindum. Ákvörðun um slíkt bann skal dómari skrá í þingbók og kynna viðstöddum.

□ [3. Áður en endurritur úr þingbókum og dómabókum eru afhent öðrum en aðilum málss og brotaþola skal ef sérstök

ástæða er til afmá úr þeim atriði sem eðlilegt er að leynt fari með tilliti til almanna- eða einkahagsmuna.]¹⁾

¹⁾ L. 36/1999, 2. gr.

■ **11. gr.** 1. Sá sem viðhefur ósæmileg ummæli, skrifleg eða munnleg, fyrir dómi um dómara eða aðra eða kemur að öðru leyti hneykslanlega eða ósæmilega fram fyrir dómi skal sæta sektum.

□ 2. Sá skal sæta sektum sem brýtur bann dómara skv. 2. mgr. 10. gr. eða gefur opinberlega í ræðu eða rití vísvitandi eða gálauslega ranga eða villandi skýrslu í verulegum attíðum eða óþarflega særandi um opinbert mál eða rannsókn þess, meðan því máli er ekki að fullu lokið, eða tálmar eða reynir að tálma á ólögmætan hátt rannsókn slíks málss eða hafa að öðru leyti ólöglega áhrif á hana eða málsúrslit.

□ 3. Ef sækjandi eða verjandi brjóta ákvæði 1. eða 2. mgr. þessarar greinar getur dómari af sjálfssdáum ákvæðið þeim sekt í dómi eða úrskurði. Dómari getur einnig að eigin frumkvæði úrskurðað öðrum sekt á hendur fyrir brot gegn 1. mgr. Að öðru leyti skulu sakir samkvæmt þessari grein sóttar eftir almennum reglum laga þessara.

■ **12. gr.** Þar sem einn maður situr í dómi skal jafnan vera einn þingvottur sem fullnægir almennum vitnaskilyrðum. Dómari ákvæður þóknun þingvotts ef hann er ekki starfsmaður dómstólsins.

■ **13. gr.** 1. Ef sakborningur, vitni eða annar, sem gefur skýrslu fyrir dómi, er ekki nægilega fær í íslensku skal kalla löggiltan dómtúlk til aðstoðar. Ef skjal á erlendu máli er lagt fram í dómi skal fylgja því þýðing löggilts skjalapýðanda.

□ 2. Nú er ekki kostur löggilts túlks eða þýðanda og skal þá kveðja til einhvær þann sem fær er til þýðingarstarfs. Skal þýðandi skjals þá staðfesta þýðingu sína fyrir dómi ef hún er vefengd, en túlkur undirrita heit fyrir dómi um að hann skuli rækja starfann eftir bestu getu.

□ 3. Ef dómari treystir sé til að þýða sjálfur skjal af erlendu máli eða hann getur spurt vitni eða aðra á erlendu máli kemur ekki að sök þótt skjalapýðanda eða túlk vanti.

□ [4. Dómari ákvæðar þóknun til handa dómtúlki eða þýðanda sem greiðist úr ríkissjóði.]¹⁾

¹⁾ L. 136/1996, 1. gr.

■ **14. gr.** 1. Þegar dómþing er háð skal haldin þingbók yfir það sem þar fer fram. Í þingbók skal skrá hvar og hvenær þinghald fer fram, nafn dómara sem fer með það mál sem fyrir er tekið, gögn sem lögð eru fram í málinu, hverjir taki þátt í þinghaldi og hverjir komi fyrir dóm.

□ 2. Skrá skal í þingbók aðalatriðin í framburði sakbornings og annarra sem skýrslu gefa, nema skýrsla sé hljóðrituð skv. 15. gr. Það sem skráð er eftir vitnum, sakborningi og málflytjendum skal lesið upp að bókun lokinni, hlutaðeigandi spurður hvort rétt sé bókað og honum gefinn kostur á að koma að athugasendum. Dómari segir fyrir um hvað skuli skráð í þingbók, en heimilt er þó sækjanda og verjanda að krefjast að bókaðar verði stuttar athugasemdir þeirra.

■ **15. gr.** 1. Hljóðrita má framburð eða taka upp á myndband í stað þess að skrá hann í þingbók ef hentugra þykir. Í þingbók skal þá einungis bóka nafn skýrslugjafa og deili á honum og að skýrsla sé hljóðrituð eða tekin upp á myndband.

□ 2. Skrifla skal upp það sem hljóðritað hefur verið ef málri er skotið til æðra dóms, svo og ef dómari telur sérstakar ástæður til.

□ 3. Hljóðritun skal varðveitt í þrjú ár hið skemmsta frá lokum dómmsmáls.

□ 4. Dómara er heimilt að hljóðrita stuttan útdrátt sinn af framburði í stað þess að skrá hann í þingbók og gilda um hann reglur 2. mgr. 14. gr.

■ **16. gr.** Heimilt er í þinghaldi að rita það sem í 2. mgr. 14. gr. segir á ritvél eða í tölvu. Sé það gert skulu bókanir úr þinghöldum staðfestar af dómara og heftar saman sem þingbók.

■ **17. gr.** Við hvern dómstól skal haldin dómabók sem geymi dóma í opinberum málum, undirritaða af dómara eða dómsformanni.

■ **18. gr.** 1. Við hvern dómstól ber að halda skrá yfir þau mál sem koma til úrlausnar samkvæmt lögum þessum.

□ 2. Dómsmálaráðherra setur í reglugerð¹⁾ nánari ákvæði um málaskrár, þingbækur og dómabækur, tölvbubúað og búnað til hljóðritunar og myndbandsupptóku til notkunar í þinghöldum, skjalavörslu dómstóla og afhendingu endurrita úr þingbókum og dómabókum og ákvæður gjöld fyrir þau.

¹⁾ Rg. 225/1994, sbr. 433/1994.

■ **19. gr.** 1. Ríkissaksóknari skal halda sakaskrá fyrir allt landið þar sem skráð eru úrslit opinberra mála.

□ 2. Dómsmálaráðherra setur í reglugerð¹⁾ nánari ákvæði um gerð og varðveislu sakaskrár, aðgang að henni og sakavottorð. Þar er heimilt að ákvæða hvað skuli skráð í sakaskrá, þar á meðal niðurstöður mála sem löggreglustjóri lýkur með sátt.

□ 3. Dómsmálaráðherra setur fyrirmæli í reglugerð²⁾ um aðra kerfisbundna skráningu og varðveislu lögreglu á upplýsingum um brotaferil einstakra manna eða atriði sem varða einkahagi þeirra.

¹⁾ Rg. 569/1999. ²⁾ Rg. 395/1997, rg. 322/2001, sbr. 926/2004.

■ **20. gr.** [1. Ákærur, fyrirköll, kvaðningar og aðrar tilkynningar í opinberum málum skulu birtar af einum löggreglumann eða öðrum starfsmanni löggreglustjóra, fangaverði eða öðrum starfsmanni Fangelsismálastofnunar eða stefnuvotti, nema þær séu birtar á dómpingi eða á annan hátt af dómara. Birting á ákæru og fyrirkalli skal fara fram fyrir þeim manni sjálfum sem í hlut á ef þess er kostur, en ella lögmanni hans samkvæmt umboði eða öðrum lögráða manni sem hefur fengið skriflegt umboð frá honum til að taka við birtingu. Kvaðningar og aðrar tilkynningar má birta á heimili eða dvalarstað þess sem þeim er beint að ef hann hittist ekki sjálfur fyrir. Sá sem birtingu annast vottar hana með áritun á skjal. Peim sem tekur við birtingu skal afhent endurrit af því skjali í heild sinni sem birt er.

□ 2. Ef óvist er um dvalarstað ákærða, en mál sætir þó lög-sögu íslenskra dómstóla, má birta ákæru og fyrirkall í Lögbirtingablaði með ákvörðun um stað og stund til þinghalds og með hæfilegum fyrirvara.

□ 3. Þegar birta þarf dóm skv. 3. mgr. 133. gr. skal hann birtur á dómpingi. Ef svo stendur á sem í 2. mgr. segir má þó birta dóm í Lögbirtingablaði.]¹⁾

¹⁾ L. 81/2005, 1. gr.

IV. kaffi. Varnarþing o.fl.

■ **21. gr.** 1. Með mál samkvæmt lögum þessum skal fara í þinghá þar sem brot var framið. Nú er mál höfðað í einu lagi fyrir fleiri brot en eitt og þau eru ekki öll framin í sömu þinghá og má þá fara með það í hvorri eða hverri þinghánni sem er, eftir því sem hagfelliðast þykir.

□ 2. Heimilt er einnig, ef hentugra þykir, að fara með mál gegn manni á heimilis- eða dvalarvarnarþingi hans eða, ef fleiri eru saksóttir í einu lagi, á heimilis- eða dvalarvarnarþingi einhvers þeirra.

- 3. Ríkissaksóknari ákveður, eftir því sem hagfellið skuli felld úr gildi.]¹⁾ Í því tilviki setur dómsmálaráðherra sérstakan saksóknara til að fara með máli.
- ¹⁾ L. 84/1996, 2. gr.
- 27. gr. [1. Ríkissaksóknari skal, eftir því sem unnt er, fylgjast með því að þeir sem afbrot fremja verði beittir lög-mæltum viðurlögum.
- 2. Ríkissaksóknari gefur út almenn fyrirmæli um meðferð ákærvalds. Hann hefur eftirlit með framkvæmd ákærvalds hjá löggreglustjórum.
- 3. Ríkissaksóknari höfðar opinber mál ef um er að ræða eftирgreind brot á almennum hegningarlögum:
- a. brot á ákvæðum X.–XVI. kafla laganna,
- b. brot á ákvæðum XVII. kafla laganna, öðrum en 155.–158. gr.,
- c. brot á ákvæðum XVIII.–XXII. kafla laganna,
- d. brot á ákvæðum XXIII. kafla laganna, öðrum en 215. og 219. gr., ef brot tengist broti á umferðarlögum, og 217. gr. [og 1. mgr. 218. gr.],¹⁾
- e. brot á ákvæðum XXIV. og XXV. kafla laganna, öðrum en 231., [232. og 233. gr.],¹⁾
- f. brot á 251. og 252. gr. laganna.
- 4. Ef háttsemi felur í sérfannum eða önnur brot en tilgreind eru í 3. mgr., auk brots eða brota sem þar eru greind, tekur ríkissaksóknari ákvörðun um það hvort hann höfðar málid sjálfur eða hvort löggreglustjóri gerir það.
- 5. Ríkissaksóknari getur gefið öðrum ákærendum fyrirmæli um einstök mál sem þeim er skyldt að hlíta. Hann getur kveðið á um rannsókn mál, mælt fyrir um framkvæmd hennar og fylgst með henni.
- 6. Ríkissaksóknari tekur ákvörðun um áfrýjun mális.]²⁾
- ¹⁾ L. 36/1999, 3. gr. ²⁾ L. 84/1996, 3. gr.
- 28. gr. [1. Löggreglustjórar, þar á meðal ríkislöggreglustjóri, höfða önnur opinber mál en þau sem ríkissaksóknari höfðar skv. 3. mgr. 27. gr. Ríkissaksóknari getur þó tekið ákvörðun um saksókn í sínar hendur, þar á meðal gefið út ákæru, hvenær sem hann telur þess þörf.
- 2. Löggreglustjóri vísar mál til ákvörðunar ríkissaksóknara ef hann telur að mál eigi að höfða í öðru umdæmi, ef hann telur sig vanhæfan eða ef mál er vandasamt, m.a. þegar vafi leikur á um hvort mál skuli höfða. Ef ríkissaksóknari telur, að athugun lokinni, ástæðu til að höfða mál gerir hann það sjálfur eða leggur fyrir löggreglustjóra að gera það.
- 3. Nú hefur löggreglustjóri ákveðið að falla frá saksókn skv. 113. gr., og ber honum þá að tilkynna ríkissaksóknara það. Ef ríkissaksóknari telur að ekki hafi verið efni til að falla frá saksókn getur hann, innan tveggja mánaða frá því að sú ákvörðun var tekin, ákveðið að höfða mál sjálfur eða lagt fyrir löggreglustjóra að gera það.
- 4. Löggreglustjóri, þar á meðal ríkislöggreglustjóri, sem stýrt hefur rannsókn brots höfðar að jafnaði opinbert mál vegna brotsins, nema ríkissaksóknari höfði mál samkvæmt lögum þessum.
- 5. Dómsmálaráðherra skal með reglugerð kveða nánar á um verkaskiptingu milli ríkislöggreglustjóra og annarra löggreglustjóra skv. 1. mgr.]¹⁾
- ¹⁾ L. 84/1996, 4. gr.
- 29. gr. 1. Í héraði flytur ríkissaksóknari, vararfíksaksóknari, saksóknarar eða fulltrúar ríkissaksóknara þau mál sem hann höfðar. Einnig má ríkissaksóknari fela héraðsdóms- eða hestaréttarlögmanni flutning mális í héraði. Þá getur ríkissaksóknari falið löggreglustjórum, þar á meðal [ríkislöggreglu-

stjóra],¹⁾ flutning máls fyrir héraðsdómi. Löggreglustjórar geta falið löglærðum starfsmönnum sínum að flytja slíkt mál. Enn fremur er löggreglustjórum heimilt að fela öðrum löggreglustjórum að sækja þing í máli ef sérstaklega stendur á.

- 2. Löggreglustjórar annast flutning þeirra mála, sem þeir höfða, fyrir héraðsdómi. Löggreglustjórar geta falið starfsmönnum sínum flutning þessara mála. Löggreglustjórum er heimilt að fela öðrum löggreglustjórum að sækja þing í máli.
- 3. Ríkissaksóknari sækir mál fyrir Hæstarétti en hann getur falið vararíkissaksóknara, saksóknara eða hæstaréttarlögmanni flutning máls. Sé hæstaréttarlögmanni falið að sækja mál fyrir Hæstarétti nefnist hann saksóknari og hefur skyldur sem slíkur.

¹⁾ L. 84/1996, 5. gr.

■ 30. gr. 1. Þegar ríkissaksóknari er svo við málsefni eða aðila riðinn að hætta er á að hann fái ekki við útgáfu ákæru eða önnur störf samkvæmt lögum þessum litið óhlutdrægt á málavöxtu skal hann víkja sæti. Setur dómsmálaráðherra þá annan löghæfan mann til meðferðar þess máls.

□ 2. Ef annar handhafi ákæruvalds er vanhæfur til meðferðar einstaks máls skal ríkissaksóknari fara sjálfur með ákæruvaldi í því eða fela það öðrum ákæranda.

□ 3. Nú hefur ákæra verið gefin út og skal dómarí þá, annað hvort að eigin frumkvæði eða samkvæmt kröfum aðila, vísa máli frá domí ef hann telur að hlutaðeigandi ákærandi sé vanhæfur til að fara með það.

■ 31. gr. Þeir sem fara með ákæruvald (ákærendur) og annast rannsókn skulu vinna að því að hið sanna og rétta komi í ljós og gæta jafnt að þeim atriðum sem horfa til sýknu og sektar.

VI. kafli. Sakborningur og verjandi.

■ 32. gr. 1. Skylt er að gefa sakborningi upplýsingar um kæruefni ádur en hann er yfirheyrður út af því eða við handtöku ef til hennar kemur. Maður, sem handtekinn hefur verið í þágú rannsóknar opinbers máls, á rétt að hafa samband við lögmann eða annan talsmann sinn, sbr. 37. gr., þegar eftir handtöku. Sömuleiðis nánustu vandamenn sína, nema sérstök ástæða sé til að ætla að það muni torvelda rannsókn málsins. [Í því tilviki skal löggregla, svo fljótt sem kostur er eftir að sakborningur var handtekinn, tilkynna nánustu vandamönnum hans að hann hafi verið handtekinn og hvar hann sé vistaður. Dómsmálaráðherra setur í reglugerð¹⁾ nánari ákvæði um hvenær synja má handteknum manni um að hafa samband við nánustu vandamenn sína.]²⁾

□ 2. Sá sem yfirheyrður er við rannsókn máls á rétt að því að fá vitnesku um það, þegar mál er orðið svo skýrt að þess sé kostur, hvort hann er spurður vegna gruns á hendur honum um refsvert brot eða hvort hann er kvaddur til vitnisburðar.

□ 3. Sakborningi er óskyld á öllum stigum opinbers máls að svara spurningum sem varða refsiverða hegðun sem honum er gefin að sök. Ber yfirheyranda að benda sakborningi ótvírætt á þennan rétt þegar efni standa til.

□ 4. Sakborningi er skyld að sinna kvaðningu til yfirheyrslu.

¹⁾ Rg. 395/1997. ²⁾ L. 136/1996, 2. gr.

■ 33. gr. 1. Sakborningur skal við yfirheyrslu fyrst spurður um nafn, kennitólu, stöðu og heimili. Ef sakborningur kýs að gefa skýrslu um sakarefnid skal brýnt fyrir honum að segja satt og rétt frá og draga ekkert undan sem máli kann að skipta.

□ 2. Spurningar skulu vera skýrar og ótvíræðar. Ekki má rugla sakborning með ósannindum eða á annan hátt eða beita hann neins konar ólögmætri þvingun í orði eða verki. Sakborningi má ekki gefa fyrirheit um ívílnanir eða fríðindi ef

hann meðgangi, enda séu slík fyrirheit ólögleg eða ekki á valdi yfirheyranda að veita pau.

□ 3. Sakborningi er heimilt að ráðgast við verjanda sinn um réttarstöðu sína meðan á yfirheyrslu stendur, enda trufli það ekki skýrslutöku að mati yfirheyranda. Nú greinir yfirheyranda og verjanda á við yfirheyrslu, og skal henni þó eigi að síður fram halddið, en rétt á verjandi að gera í stuttu máli grein fyrir afstöðu sinni með bókun.

■ 34. gr. 1. Skylt er dómara að verða við ósk sakbornings um skipun verjanda í eftирgreindum tilvikum:

- a. ef þess hefur verið krafist að hann verði settur í gaesluvarðhald,
- b. ef opinbert mál hefur verið höfðað gegn honum.

□ 2. Enn fremur er skylt að skipa ákærða verjanda ef í mál-inu fer fram aðalmeðferð samkvæmt ákvæðum XV. kafla laga þessara, nema ákærði hafi sjálfur valið sér talsmann skv. 37. gr. eða óski eftir að flytja mál sitt sjálfur, enda sé hann hæfur til þess að mati dómara.

□ [3. Skylt er dómara að verða við ósk manns um að skipa honum verjanda ef þess er krafist að hann sæti nálgunar-banni.]¹⁾

¹⁾ L. 94/2000, 1. gr.

■ 35. gr. [1. Heimilt er dómara endranær eftir ósk sakbornings að skipa honum verjanda við rannsókn máls ádur en til málshöfðunar kemur ef ástæða er til þess að mati dómara með tilliti til eðlis brots og allra aðstæðna.]¹⁾

□ 2. Dómari getur skipað sakborningi verjanda þótt hann hafi ekki óskað þess, svo sem ef hann er sérstaklega sljór eða skilningslítill, haldinn annmörkum sem torvelda skynjun hans eða ef vafi leikur á um sakhaefi hans.

¹⁾ L. 36/1999, 4. gr.

■ 36. gr. [Skylt er löggreglu að verða við ósk sakbornings um að tilnefna honum verjanda ef hann hefur verið handtekinn í þágú rannsóknar opinbers máls. Tilnefning fellur sjálfkrafa úr gildi þegar sakborningur er láttinn laus eða er leiddur fyrir dóm skv. 102. gr.]¹⁾

¹⁾ L. 36/1999, 5. gr.

■ 37. gr. [1. Sakborningi er á öllum stigum opinbers máls heimilt að ráða á sinn kostnað lögmann til að gæta réttar síns og halda uppi vörnum sem talsmaður.

□ 2. Talsmaður hefur sömu réttindi og skyldur og verjandi eftir því sem við á. Meðan á rannsókn máls stendur getur dómarí eða löggregla þó takmarkað rétt hans til að ræða við sakborning, vera viðstaddir yfirheyrslur, kynna sér gögn og fylgjast með framvindu rannsóknar ef hætta er á að hún torveldist við það.]¹⁾

¹⁾ L. 36/1999, 6. gr.

■ 38. gr. [1. Dómara eða löggreglu ber þegar skylt er eða heimilt að skipa eða tilnefna sakborningi verjanda að vekja athygli hans á þeim rétti.

□ 2. Ádur en verjandi er skipaður eða tilnefndur skal gefa sakborningi eða lögráðamanni hans, ef sakborningur er ekki sjálfráða, kost á að benda á löggregla manna til að fara með starf verjanda. Við skipun eða tilnefningu verjanda skal að jafnaði fara eftir ósk sakbornings eða lögráðamanns. Þó getur dómarí eða löggregla neitad að skipa eða tilnefna þann verjanda sem óskað er eftir ef uggvænt þykir að hann muni hindra rannsókn málsins á ólögmætan hátt.

□ 3. Nú eru fleiri en einn maður hafðir fyrir sökum í sama máli og er þá heimilt að skipa eða tilnefna sama mann verj-

anda beggja eða allra ef telja má að hagsmunir þeirra rekist ekki á.]¹⁾

¹⁾ L. 36/1999, 7. gr.

■ **39. gr.** [1. Verjandi skal að jafnaði skipaður eða tilnefndur úr hópi lögmanna.

□ 2. Þar sem ekki er kostur á lögmanni er heimilt eftir ósk sakbornings að skipa eða tilnefna einhvær annan löghæfan man til að gegna starfi verjanda ef telja má hag sakbornings borgið í höndum slíks manns og engar sérstakar ástæður mæla því annars í gegn. Það er borgaraleg skylda manns að taka að sér starf verjanda samkvæmt þessari málsgrein innan lögsagnarumdaemis þar sem hann er búsettur.

□ 3. Ekki má skipa eða tilnefna þann mann verjanda sem kann að verða kvaddur til að bera vitni eða hefur verið skipaður mats- eða skoðunarmaður í málínu, eða er að öðru leyti svo viðriðinn mál eða aðila að hætta sé á að hann geti ekki gætt hagsmunu sakbornings sem skyldi.]¹⁾

¹⁾ L. 36/1999, 8. gr.

■ **40. gr.** [1. Nú óskar sakborningur eftir því að skipun eða tilnefning verjanda verði afturkölluð og nýr verjandi skipaður eða tilnefndur og skal þá verða við slíkri ósk nema hætta sé á að málid tefjist af þeim sökum eða aukinn kostnað leiði af breytingumni.

□ 2. Ef ætla má að verjandi hafi hindrað rannsókn málss með ólögmætum hætti eða brotið gegn starfsskyldum sínum á annan hátt getur ákærandi eða löggregla leitað atbeina dómarar og krafist þess að hann verði leystur frá störfum og annar skipaður í hans stað. Verjandinn getur krafist þess að dómarí úrskurði um þá kröfu.]¹⁾

¹⁾ L. 36/1999, 9. gr.

■ **41. gr.** 1. Hlutverk verjanda er að draga fram í málínu allt sem verða má sakborningi til sýknu eða hagsbóta og gæta réttar hans í hvívetna.

□ 2. Verjandi skal sjálfur sinna starfsskyldum sínum, þar á meðal annast flutning málss. Honum er þó heimilt að láta fulltrúa sinn eða annan lögmann vera viðstaddan skýrslutökur og rannsóknarathafnir, svo og sækja einstök þinghöld fyrir sína hönd, meðan á rannsókn málss eða meðferð standur.]¹⁾

□ 3. Pagnarskylda hvílir á verjanda um það sem sakborningur kann að hafa trúáð honum fyrir um afstöðu sína til brots þess sem um er að tefla og um önnur þau atriði sem hann hefur komist að í starfa sínum og ekki eru almenningi þegar kunn.

¹⁾ L. 36/1999, 10. gr.

■ **42. gr.** 1. Verjanda er heimilt að tala einslega við sakborning um hvað eina sem málid varðar . . .]¹⁾

□ 2. Meðan á rannsókn standur er verjanda ætíð heimilt að vera viðstaddir þegar sakborningur er yfirheyrdur. Verjanda er og heimilt að vera viðstaddir yfirheyrlur annarra í mál sakbornings ef það þykir hættulaust vegna rannsóknar málssins. Sé verjandi viðstaddir yfirheyrlu getur hann beint því til yfirheyrandar að spryrja þann sem yfirheyrdur er um tiltekin atriði. Telji verjandi ástæðu til getur hann krafist þess að fá bókaða stuttorða athugasemd um framkvæmd yfirheyrlu í lok hennar.

□ 3. Verjandi á rétt á því að vera viðstaddir öll þinghöld í málí og ber [dómara]¹⁾ að tilkynna honum fyrir fram hvenær þau hefjist.

¹⁾ L. 36/1999, 11. gr.

■ **43. gr.** [1. [Verjandi skal jafnskjótt og unnt er fá endurit af öllum skjölum sem málid varða, svo og aðstöðu til að kynna sér önnur gögn sem ekki verða endurrituð. Löggregla

getur þó neitað að veita verjanda aðgang að einstökum skjölum eða öðrum gögnum í allt að þrjár vikur frá því að þau urðu til eða komust í vörlur hennar ef hún telur að það geti skaðað rannsókn málssins. Af sömu ástæðu er löggreglu heimilt að neita verjanda um endurrit af einstökum skjölum meðan á rannsókn málss standur. Bera má þá synjun undir dómara.

□ 2. Þegar verjandi hefur fengið afhent endurrit af skjölum málss er honum heimilt að láta sakborningi í té eintak af endurriti eða kynna honum það með öðrum hætti.]¹⁾

□ 3. Löggregla skal gefa verjanda færi á að fylgjast með framvindu rannsóknar að svo miklu leyti sem kostur er. Skal hún taka til greina ábendingar hans um tilteknar rannsóknar- aðgerðir nema hún telji þær óheimilar eða þyðingarlausar.]²⁾

¹⁾ L. 86/2004, 1. gr. ²⁾ L. 36/1999, 12. gr.

■ **44. gr.** [1. Þóknun skipaðs verjanda skal ákveðin í dómi eða úrskurði ef máli lýkur þannig nema hann hafi afsalað sér þóknun. Ef máli lýkur ekki með þeim hætti ákveður dómarí þóknun með bókun í þingbók eða skriflega á annan hátt. Nú hefur dómi verið áfrýjað og verjandi skipaður, en fallið er frá áfrýjun eða mál fellt niður, og ákveður þá Hæstiréttur þóknun verjanda.

□ 2. Dómarí ákveður þóknun í einu lagi ef sá sem tilnefndur hefur verið verjandi sakbornings er síðar skipaður til að gegna því starfi. Að öðrum kosti skal löggreglustjóri eða lög-lærður starfsmaður hans ákveða þóknun tilnefnds verjanda.

□ 3. Þóknun verjanda greiðist úr ríkissjóði og telst til sakar-kostnaðar skv. 164. gr.]¹⁾

¹⁾ L. 36/1999, 13. gr.

[VII. kafli. Brotapoli og réttargæslumaður.]¹⁾

¹⁾ L. 36/1999, 14. gr.

■ **[44. gr. a.]** 1. Löggreglu er skylt, eftir því sem við á, að leið-beina brotaþola um réttindi hans lögum samkvæmt.

□ 2. Nú liggar fyrir hver brotaþoli er og skal þá tilkynna honum ef rannsókn málss er hætt eða það fellt niður með öðrum hætti án tillits til þess hvort hann hefur kært brotið. Ber að rökstyðja ákvörðunina ef brotaþoli krefst þess. Jafnframt skal löggregla benda brotaþola á að hann geti borið ákvörðun hennar um að hætta rannsókn undir ríkissaksóknara skv. 1. mgr. 76. gr.

□ 3. Ef ákera er gefin út skal ákærandi tilkynna brotaþola það þegar hún hefur verið birt. Jafnframt ber ákæranda að tilkynna brotaþola um niðurstöðu dóms, ef því er að skipta, eða afdrif málss að öðru leyti, svo sem ef málínu eða einkaréttar-kröfu hans er vísað frá dómi.

□ 4. Dómsmálaráðherra setur í reglugerð nánari ákvæði um leiðbeiningar- og tilkynningar skyldu samkvæmt þessari grein.]¹⁾

¹⁾ L. 36/1999, 14. gr.

■ **[44. gr. b.]** 1. Skylt er löggreglu að tilnefna réttargæslumann ef rannsókn málss beinist að broti á XXII. kafla almennra hegningarlaga og brotaþoli óskar þess. Þó skal ávallt tilnefna réttargæslumann ef brotaþoli hefur ekki náð 18 ára aldri þegar rannsókn hefst.

□ 2. Skylt er löggreglu endranær eftir ósk brotaþola eða lög-ráðamanns hans að tilnefna honum réttargæslumann ef rannsókn beinist að broti á XXIII. eða XXIV. kafla almennra hegningarlaga eða 251.-253. gr. laganna, ætla má að brotaþoli hafi orðið fyrir verulegu tjóni á líkama eða andlegu heilbrigði af völdum brotsins og hann hefur að mati löggreglu þörf fyrir sérstaka aðstoð réttargæslumanns til þess að gæta hags-muna sinna í málínu.

□ 3. Löggregla getur tilnefnt brotaþola réttargæslumann þótt hann eða lögráðamaður hans hafi ekki óskað þess ef skilyrðum 2. mgr. er fullnægt og brotaþoli er sérstaklega sljór eða skilningslítill.

□ 4. Þegar skilyrði eru til þess að tilnefna réttargæslumann skv. 1.-3. mgr. skal það gert jafnskjótt og tilefini gefst. Tilnefning fellur sjálfkrafa niður við skipun réttargæslumanns skv. 44. gr. c, en ella skal löggregla taka ákvörðun um það hverju sinni.]¹⁾

¹⁾ L. 36/1999, 14. gr.

■ [44. gr. c. 1. Þegar mál hefur verið höfðað og skilyrði eru til þess að tilnefna réttargæslumann skv. 1.-3. mgr. 44. gr. b skipar dómarí brotaþola réttargæslumann.

□ 2. Ef löggregla neitar eða lætur hjá líða að tilnefna brotaþola réttargæslumann skv. 44. gr. b getur hann eða lögráðamaður hans leitað atbeina dómará og óskað eftir því að honum verði skipaður réttargæslumaður.]¹⁾

¹⁾ L. 36/1999, 14. gr.

■ [44. gr. d. 1. Brotapola er heimilt að ráða á sinn kostnað lögmann til að gæta hagsmunu sinna í málinu sem talsmaður.

□ 2. Talsmaður hefur sömu réttindi og skyldur og réttargæslumaður eftir því sem við á. Meðan á rannsókn málss stendur getur dómarí eða löggregla þó takmarkað rétt hans til að vera viðstaddir skýrslutöku af brotaþola og kynna sér gögn ef hætta er á að rannsókn torveldist við það.]¹⁾

¹⁾ L. 36/1999, 14. gr.

■ [44. gr. e. Ákvæði 38.-40. gr. gilda um tilnefningu, skipun og hæfi réttargæslumanns, svo og afturköllun á tilnefningu og skipun hans eftir því sem við á.]¹⁾

¹⁾ L. 36/1999, 14. gr.

■ [44. gr. f. 1. Hlutverk réttargæslumanns er að gæta hagsmunu brotaþola og veita honum aðstoð í málinu, þar á meðal við að setja fram einkaréttarkröfur skv. XX. kafla laga þessara.

□ 2. Réttargæslumaður skal sjálfur sinna starfsskyldum sínum, þar á meðal tjá sig fyrir dómi skv. 5. mgr. 172. gr. Honum er þó heimilt að láta fulltrúa sinn eða annan lögmann vera viðstaddir skýrslutöku af brotaþola og sækja einstök þinghöld fyrir sína hönd.

□ 3. Þagnarskylda hvílir á réttargæslumanni um það sem brotaþoli trúir honum fyrir og um önnur þau atriði sem hann hefur komist að í starfa sínum og ekki eru þegar kunn.]¹⁾

¹⁾ L. 36/1999, 14. gr.

■ [44. gr. g. 1. Meðan á rannsókn stendur er réttargæslumanni ætið heimilt að vera viðstaddir þegar skýrsla er tekin af brotaþola. Sé réttargæslumaður viðstaddir skýrslutöku getur hann beint því til löggreglu að spryja brotaþola um tiltekin atriði. Telji réttargæslumaður ástæðu til getur hann krafist þess að fá bókaða stuttorða athugasemdir um framkvæmd skýrslutöku í lok hennar.

□ 2. Eftir að ákæra hefur verið gefin út á réttargæslumaður rétt á því að vera viðstaddir öll þinghöld í málí og ber dómará að tilkynna honum fyrir fram hvenær þau hefjist.

□ 3. Réttargæslumaður má ekki beina spurningum til þeirra sem gefa skýrslu fyrir dómi. Þó getur hann óskað þess að dómarí spryji brotaþola tiltekinna spurninga eða dómarí heimilað honum að spryja brotaþola beint, sbr. 2. mgr. 59. gr. Þá er honum einungis heimilt að tjá sig munlega fyrir dómi um réttarfarsatriði sem snúa sérstaklega að brotaþola og um einkaréttarkröfur hans skv. 5. mgr. 172. gr., en ekki um kröfur ákæruvalds að öðru leyti. Þó á réttargæslumaður rétt á að fá

bókaðar stuttorðar athugasemdir í þingbók samkvæmt nánari ákvörðun dómar.]¹⁾

¹⁾ L. 36/1999, 14. gr.

■ [44. gr. h. 1. Meðan á rannsókn stendur á réttargæslumaður einungis rétt á að fá aðgang að þeim gögnum málss sem honum eru nauðsynleg til að gæta hagsmunu brotaþola. Við þingfestingu málss á réttargæslumaður rétt á að fá aðgang að öllum gögnum þess nema dómarí telji að það kunni að torvelda að mál upplýsist. Í því tilviki skal hann þó í síðasta lagi fá aðgang að gögnum málss.

□ 2. Þegar réttargæslumaður hefur fengið aðgang að gögnum málss er honum heimilt að láta brotaþola í té eintak af endurritti eða kynna honum gögnum með öðrum hætti.

□ 3. Brotaþoli, sem ekki nýtur aðstoðar réttargæslumanns, árétt til aðgangs að gögnum málss skv. 1. mgr.]¹⁾

¹⁾ L. 36/1999, 14. gr.

■ [44. gr. i. 1. Þóknun skipaðs réttargæslumanns skal ákveðin í dómi eða úrskurði, ef máli lýkur þannig, nema hann hafi afsalað sért þóknun. Ef máli lýkur ekki með dómi ákveður dómarí þóknun með bókun í þingbók eða skriflega með öðrum hætti. Nú hefur dómi verið áfrýjað og réttargæslumaður skipaður, en fallið er frá áfrýjun eða mál fellt niður, og ákveður þá Hæstiréttur þóknun réttargæslumanns.

□ 2. Dómari ákveður þóknun í einu lagi ef sá sem tilnefndur hefur verið réttargæslumaður brotaþola er síðar skipaður til að gegna því starfi. Að öðrum kosti skal löggreglustjóri eða löglærður starfsmaður hans ákveða þóknun tilnefndis réttargæslumanns.

□ 3. Þóknun réttargæslumanns greiðist úr ríkissjóði og telst til sakarkostnaðar skv. 164. gr.]¹⁾

¹⁾ L. 36/1999, 14. gr.

[VIII. kafli. Sönnun og sönnunargögn.]¹⁾

¹⁾ L. 36/1999, 15. gr.

■ 45. gr. Sönnunarbyrði um sekt sakbornings og atvik, sem telja má honum í óhag, hvílir á ákæruvaldinu.

■ 46. gr. Dómari metur hverju sinni hvort nægileg sönnun, sem ekki verði vefengd með skynsamlegum rökum, sé fram komin um hvert það atriði sem varðar sekt og ákvörðun viðurlaga við broti, þar á meðal hvaða sönnunargildi skýrslur ákærða hafi, vitnisburðir, mats- og skoðunargerðir, skjöl og önnur sýnileg sönnunargögn.

■ 47. gr. Dómari metur það eftir atvikum hvort sönnunargildi þær staðreyndir hafi sem varða ekki beinlínis það atriði sem sanna skal, en ályktanir má leiða af um það.

■ 48. gr. 1. Dómur skal reistur á sönnunargögnum sem færð eru fram við meðferð málss fyrir dómi.

□ 2. Dómara er heimilt að taka til greina sem sönnunargögn skýrslur sem ákærði, brotaþoli eða vitni hafa gefið fyrir dómi ádur en mál var höfðað skv. 74. gr. a og 105. gr. Þó skulu skýrslugafar koma á ný fyrir dómi við málsméðferð ef þess er kostur og annar hvor málsaðili krefst eða dómarí telur annars ástæðu til. Ef um er að ræða broti á XXII. kafla almennra hegningarlaga og brotaþoli hefur ekki náð 18 ára aldrí skal hann þó ekki koma fyrir dómi að nýju nema dómarí telji sérstaka ástæðu til.]¹⁾

□ 3. Nú hefur vitni ekki komið fyrir dómi og þess er ekki kostur við meðferð málssins, en skýrsla hefur verið gefin fyrir löggreglu eða öðrum rannsóknaraðila, og metur dómarí þá hvort slík skýrsla hafi sönnunargildi og þá hvert gildi hennar sé.

¹⁾ L. 36/1999, 16. gr.

■ **49. gr.** 1. Öllum er skylt að koma fyrir dóm í opinberu málí á varnarpingi sínu og bera þar vitni. Enn fremur er vitni skylt að koma fyrir dóm utan varnarpings síns hvar sem er á landinu ef nauðsynlegt þykir, enda sé því sem minnstur bagi gerður og því greiddur kostnaður við að rækja vitnaskylduna.

□ 2. Vitni sem kemst ekki fyrir dóm á þingstað vegna sjúkleika eða svipaðra ástæðna má gefa skýrslu annars staðar þar sem þess er kostur.

□ [3. Nú er vitni statt fjarri þingstað, eða það hefði annars sérstakt óhagraði af því að koma fyrir dóm, og getur þá dómari ákveðið að skýrsla verði tekin af því á dómþingi gegnum síma eða annað fjarskiptateki, enda verði skýrslutöku hagað þannig að allir sem staddir eru á dómþingi heyri orðaskipti við vitnið.]¹⁾

□ [4.]¹⁾ Dómari getur lagt fyrir vitni að hafa með sér sakargögn til sýningar eða framlagningar í dómi eða að athuga bækur sínar, skjöl og aðra muni og gera útdrátt úr tilteknum atriðum í þeim til skýringar málsatvikum.

¹⁾ L. 36/1999, 17. gr.

■ **50. gr.** 1. Undan vitnaskyldu geta skorast:

- a. maki sakbornings meðan hjúskap þeirra er ekki slitið að lögum,
- b. skyldmenni sakbornings að feðgatali og niðja, systkin hans, svo og þeir sem þannig tengjast honum vegna ættleiðingar,
- c. stjúpforeldri sakbornings og stjúpbarn,
- d. tengdaforeldri sakbornings og tengdabarn.

□ 2. Dómari getur leyst aðra, sem nákomnir eru sakborningi, undan vitnaskyldu ef honum virðist samband þeirra mjög náið, svo sem ef um er að ræða fósturforeldri eða fósturbarn, sambúðarfólk, unnusta eða unnustu.

■ **51. gr.** Ekki er manni skylt að svara spurningu að viðlagðri vitnaábyrgð ef ætla má að svar við henni feli í sér játingu eða bendingu um það að hann eða venslamaður hans og aðrir skv. 50. gr. hafi framíð refsiverðan verknað eða það gæti orðið þeim til mannorðsspjalla.

■ **52. gr.** Embættis- og sýslunarmönnum er óskyld að koma fyrir dóm til þess að vitna um atvik sem gerst hafa í embætti þeirra eða sýslan og leiða má í ljós með vottorði úr embættisbók eða öðru opinberu skjali.

■ **53. gr.** 1. Peim, sem ber ábyrgð að lögum á efni prentaðs rits eða öðru efni sem birt er opinberlega, er óskyld að skýra frá því fyrir dómí hver sé höfundur að ritu, grein, frásögn eða tilkynningu sem hefur birst án þess að höfundur væri nafngreindur. Þetta á þó ekki við ef vitnisburðar er krafist vegna afbrots, sem ætla má að muni varða þyngri refsingu en fé-sektum eða [fangelsi allt að einu ári],¹⁾ eða vegna brots gegn þagnarskyldu í opinberu starfi, enda sé vitnisburður nauðsynlegur fyrir rannsókn málsins og ríkir hagsmunir í húfi.

□ 2. Heimilt er dómara að undanþiggja vitni að svara spurningum sem varða leyndarmál um kaupsýslu, uppgötvanir eða önnur slík verk hvort sem vitnið á sjálf í hlui eða það hefur komist að vitneskju sinni í þjónustu einstaklings, fyrirtækis eða stofnunar, enda telji dómari hagsmuni þeirra til leyndar ríkari en hagsmuni málsaðila af skýrslutöku.

¹⁾ L. 82/1998, 199. gr.

■ **54. gr.** 1. Án leyfis hlutaðeigandi ráðherra skal vitni ekki krafíð skýrslu um leynilega samninga ríkisins, ráðagerðir eða ályktanir handhafa ríkisvalds um málefni sem að öðru leyti varði öryggi ríkisins, réttindi eða skipta mjög miklu málí fyrir viðskipti og fjárhag þjóðarinnar.

□ 2. Embættis- og sýslunarmenn verða ekki krafðir vitnisburðar um það sem þeir hafa fengið vitneskju um í starfa sínum og leynt á að fara, nema hlutaðeigandi ráðherra leyfi eða forseti sameinaðs Alþingis ef taka skal skýrslu af alþingismanni eða öðrum starfsmanni Alþingis. Dómari getur ákveðið að embættis- eða sýslunarmaður beri vitni þótt synjað hafi verið leyfis samkvæmt framansögðu ef hann telur hagsmuni aðila máls af vitnisburði að mun ríkari en hina opinberu leyndarhagsmuni.

■ **55. gr.** 1. Vitnum þeim, sem hér segir, er óheimilt að svara spurningum án leyfis þess sem í hlut á:

- a. verjanda um það sem sakborningur hefur trúð honum fyrir um málsatvik eftir að hann hefur tekið að sér vörn hans eða réttargæslu,
- b. prestum, læknum, lyfslönum, sálfræðingum, félagsrádgjöfum, lögfræðingum og endurskoðendum, svo og aðstoðarfólkí þeirra, um atriði sem varða einkahagi manna og þeim hefur verið trúð fyrir í starfa sínum, nema um afbrot sé að ræða sem varðar minnst tveggja ára fangelsi. Sama gildir um aðra þá sem fjalla um einkahagi manna og hafa viðlífka trúnaðarskyldu.

□ 2. Nú má telja vitnisburð nauðsynlegan sakborningi til varnar og getur dómari þá ákveðið vitnaleiðslu með úrskurði.

■ **56. gr.** Dómari og aðrir þeir sem yfirheyra vitni skulu leiðbeina þeim sem kvaddir eru til vitnisburðar um þau attriði sem í 49.–55. gr. getur.

■ **57. gr.** Dómari metur það hverju sinni hvort barn hafi náð þeim þroska að það beri slíkt skynbragð á málsatvik að vitnisburður þess um þau skipti málí. Sama hátt hefur dómari á um geðveika menn og þroskahefta.

■ **58. gr.** 1. Dómari gefur út kvaðningu til vitnis eftir því sem aðilar krefjast. Ákærandi annast að kvaðning verði birt skv. 1. mgr. 20. gr. fyrir vitni með þeim fyrirvara sem dómari ákveður, nema aðilar telji að vitni muni koma fyrir dóm án birtingar.

□ 2. Ef vitni sinnir ekki að forfallalausu kvaðningu fyrir dóm til að gefa skýrslu getur dómari ákveðið að það megi fera það fyrir dóm með valdi. Einnig getur dómari af sjálfsdáðum úrskurðað vitni til greiðslu físektar í ríkissjóð ef vitnið hefur verið kvatt fyrir dóm, að viðlagðri refsingu, og ekki sinnt kvaðningu án gildra forfalla.

□ 3. Nú kemur vitni fyrir dóm en neitar að svara spurningu án þess að um undanþágu eða heimildarbrest sé að ræða og gerir dómari því þá sekt með sama hætti.

■ **59. gr.** 1. Dómari lætur vitni fyrst gera grein fyrir nafni sínu, kennitölu, stöðu og heimili. Síðan brýnir hann alvarlega fyrir vitninu skyldu þess til að skýra satt og rétt frá og draga ekkert undan sem málí skiptir. Enn fremur skýrir hann fyrir vitninu þá síðferðilegum ábyrgð og refsíábyrgð sem það kann að baka sér með viðvitandi eða gáleysislega röngum framburði.

□ 2. Að svo búnu sprýr dómari vitni um sakaratriði. Dómara er rétt að leggja fyrir vitni spurningar sem ákærandi og verjandi óska, en einnig getur hann gefið þeim kost á að sprayra vitni beint. Dómari skal gæta þess að spurningar hans og annarra séu ákveðnar, ekki tvíræðar eða veiðandi, ekki særandi eða móðgandi framar en efni standa til og ekki sýnilega þýðingralausar.

□ 3. Nú hefur vitni eða aðrir áður gefið skýrslu fyrir lögreglumanni eða fyrir dómí í málínu og kynnir dómari þá slíkar skýrslur og önnur sakargögn ekki fyrir vitni fyrr en honum þykir þess þörf til skýringar eða leiðréttингar skýrslu þess.

Utanréttarvottorðum þess sem skylt er að koma fyrir sem vitni má dómari ekki veita viðtöku nema sérstaklega standi á, svo sem þegar ekki er kostur að fá vitni fyrir dóm til að gefa skýrslu.

□ 4. Hvert vitni skal prófa sér og ekki láta önnur vitni hlýða á. Dómari getur þó ákveðið að samþrofa vitni við sakborning og aðra ef á greinir.

□ 5. Nú er dómþing háð fyrir opnum dyrum og spurning er svo löguð að svar við henni varðar einkahagi vitnis sjálfs eða annarra og getur dómari þá lagt spurningu skriflega fyrir vitni og leyft því að svara skriflega og bóka svarið, enda eigi vitni kost á að sannfæra sig um réttá bókun án þess að svarið sé lesið upp.

□ 6. Dómari getur ákveðið að sakborningi verði vikið úr þinghaldi meðan skýrsla vitnis er tekin, ef þess er krafist, og dómari telur að nærværa sakbornings geti orðið vitninu sérstaklega til íþyngingar eða geti haft áhrif á framburð þess. [Það sama á við ef ætla má að öryggi vitnis geti stafað alvarleg ógn af því að sakborningur komist með nærværu sinni í þinghaldi að raun um persónuauðkenni þess, enda sé þá um leið gætt leyndar um nafn þess, sbr. 8. mgr.]¹⁾

□ [7. Þegar skýrsla er tekin af brotaþola yngri en 18 ára getur dómari kvatt til kunnáttumann sér til aðstoðar við skýrslutöku. Þá eiga ákærandi, ákærði og verjandi hans ekki rétt á að vera viðstaddir í dómsal eða annars staðar þar sem dómþing er háð ef dómari telur að nærværa þeirra geti orðið brotaþola sérstaklega til íþyngingar eða haft áhrif á framburð hans. Í því tilviki skal dómari sjá til þess að málasaðilar geti fylgst með skýrslutöku um leið og hún fer fram og er honum rétt að leggja fyrir brotaþola þær spurningar sem þeir óska. Dómsmálaráðherra setur í reglugerð²⁾ nánari ákvæði um tilhögum skýrslutöku samkvæmt þessari málsgrein.]³⁾

□ [8. Dómari getur samkvæmt kröfum ákveðið að vitni sem kemur fyrir dóm geri ekki í heyrandi hljóði grein fyrir nafni sínu eða öðru sem varðar persónu þess og ekki eru efni til að telja nafnleynd geta spilt fyrir vörn sakbornings svo að málí skipti. Skal þá dómara greint bréflega og í trúnaði frá nafni vitnis og öðrum atriðum sem leynd verður um, en gögn með þeim upplýsingum skulu síðan varðveitt þannig að tryggt sé að aðrir fái ekki aðgang að þeim. Sé málí skotið til aðra dóms skulu þessar upplýsingar á sama hátt fylgja því.]¹⁾

¹⁾ L. 86/2004, 2. gr. ²⁾ Rg. 321/1999. ³⁾ L. 36/1999, 18. gr.

■ 60. gr. 1. Ef dómari telur sérstaka ástæðu til eða aðili krefst þess getur dómari látið vitni staðfesta framburð sinn með eiði eða drengskaparheiti.

□ 2. Ef vitni lýsir yfir því að það trúi á guð og að heit samkvæmt því samræmist trúarskoðunum þess skal það lyfta upp hægri hendi sinni og hafa upp eftir dómara þessi orð: Ég sver það og vitna til guðs míns að ég hef sagt það sem ég veit sannast og réttast og ekkert dregið undan.

□ 3. Nú má ekki svo fara sem í 2. mgr. segir og festir vitni þá heit sitt með þeim hætti að það lyftir hægri hendi sinni og hefur upp eftir dómara þessi orð: Ég lýsi því yfir og legg við drengskap minn og heiður að ég hef sagt það sem ég veit sannast og réttast og ekkert dregið undan.

□ 4. Ekki má heitfesta barn undir 15 ára aldrí, þann sem er svo vitsmunu vant eða geðbilaður að hann ber ekki skyn á eða er ófær um að meta helgi eða þýðingu heitfestingar og loks ekki þann sem sakadur er eða ætla má að sakadur verði í því málí.

■ 61. gr. 1. Dómari kannar af sjálfsdáðum öll atriði sem

varða heimild vitnis eða skyldu til vitnisburðar og önnur atriði sem vitni varða.

□ 2. Dómari úrskurðar ágreining um þau atriði sem í grein þessari segir. Yfirlýsing vitnis fyrir dómara um að úrskurður verði kærður til aðra dóms frestar framkvæmd úrskurðar.

■ 62. gr. Vitni skal greiða eftir kröfum þess og samkvæmt ákvörðun dómara útlagðan kostnað vegna rækstu vitnaskyldu og þóknun fyrir atvinnumissi, sem telja má vitni skipta nokkru mali, miðað við efnahag þess og aðstæður.

■ 63. gr. 1. Dómari getur eftir ósk aðila eða af sjálfsdáðum dómkvatt kunnáttumann, einn eða fleiri, til að framkvæma mats- eða skoðunargerðir í opinberu mali.

□ 2. Ef maður hefur opinbera skipun eða löggildingu til að framkvæma mats- eða skoðunargerðir getur dómari eða aðili snúið sér beint til hans, ef honum er skylt að framkvæma gerðina eða er fús til þess.

■ 64. gr. 1. Dómari gefur ákæranda og sakborningi eða verjanda hans kost á að vera viðstaddir þegar dómkvaðning skal fara fram. Dómari gefur þeim færí á að benda á ákveðna menn til dómkvaðningar en er ekki bundinn við tilnefningu þeirra.

□ 2. Í kvaðningu skal skýrt greina hvað meta eða skoða skuli. Þar skal og taka fram að hinir dómkvöddu skuli vinna verk sitt af bestu vitund og semja um það skriflega skýrslu sem þeir megi vera viðbúnir að staðfesta fyrir dómi.

■ 65. gr. 1. Það er borgaraleg skylda hverjum þeim sem skyldur er að bera vitni í mali að taka kvaðningu sem mats-eða skoðunarmaður í því mali.

□ 2. Þann má ekki kveðja til mats eða skoðunar sem mundi vera vanhæfur sem dómari í því mali eða sem valdið gæti vanhæfi dómara ef úrskurða byrfti um vitnisburð hans fyrir dómi.

□ 3. Að öðru leyti en að framan greinir skal um mats- og skoðunargerðir farið eftir fyrrmælum laga um meðferð einkamála í héraði, eftir því sem við getur átt.

IX. kafi. Rannsókn.

■ 66. gr. 1. Rannsókn opinberra mala er í höndum löggreglu nema öðru vísi sé mælt fyrir í lögum. Skal kærum um refsiverð brot og beiðnum um rannsókn beint til löggreglu eða ríkissaksóknara. Um verkaskiptingu [ríkislöggreglustjóra]¹⁾ og löggreglu í einstökum umdæmum fer eftir fyrrmælum laga þar um og reglum settum samkvæmt þeim.

□ 2. Löggregla skal hvenær sem þess er þörf hefja rannsókn út af vitnesku eða grun um að refsivert brot hafi verið framið hvort sem henni hefur borist kera eða ekki. Ríkissaksóknari getur gefið fyrrmæli í þeim efnum.

□ 3. Rannsókn skal fara fram svo sem tíðkast hefur út af mannlátum, mannhvörfum, eldsvoðum, slysum og öðrum óförum, enda þótt ekki liggi fyrir sérstakur grunur um refsivert afterli. Einnig skulu haldað sérreglur annarra laga um opinbera rannsókn.

□ [4. Þegar sérstaklega stendur á er ríkissaksóknara heimilt að mæla fyrir um rannsókn þótt ætla megi að refsingu verði ekki við komið, svo sem vegna þess að sök er fyrnd, ef ríkir almanna- og einkahagsmunir mæla með því. [Sá sem á hagsmuna að gæta getur kært ákvörðun ríkissaksóknara um synjun á rannsókn til dómsmálaráðherra. Nú ákveður ráðherra að rannsókn fari fram og setur hann þá sérstakan saksóknara til að fara með og rannsaka málid.]²⁾]³⁾

□ [[5.]³⁾ Rannsóknari er sá starfsmaður löggreglu eða ákærvalds sem rannsókn stýrir eða sinnir hverju sinni.]⁴⁾

¹⁾ L. 84/1996, 6. gr. ²⁾ L. 27/2001, 1. gr. ³⁾ L. 36/1999, 20. gr. ⁴⁾ L. 92/1991, 107.

gr.

■ **67. gr.** Markmið rannsóknar er að afla allra nauðsynlegra gagna til þess að ákæranda sé fært að ákveða að henni lokinni hvort sækja skuli man til sakar, svo og að afla gagna til undirbúnings málsméðferðar.

■ **68. gr.** Rannsaka skal og afla allra tiltækra gagna um verknad þann sem um er að ræða, svo sem stað og stund og öll nánari atvik, sem ætla má að skipt geti máli, leita þess sem grunaður er um brot, finna sjónarvotta og aðra sem ætla má að borið geti vitni, svo og að hafa upp á sýnilegum sönnunargögnum og munum sem hald skal leggja á skv. X. kafla. Þá skal rannsaka vettvang ef við á og yfirleitt öll ummerki sem kunna að vera eftir brot.

■ **69. gr.** 1. [Rannsóknari]¹⁾ tekur skýrslur af sakborningi og vitnum, [sbr. þó 74. gr. a].²⁾

□ 2. Ekki má prófa mann lengur en sex klukkustundir í einu, enda fái hann að öðru leyti nægilegan svefn og hvíld. Bókað skal hverju sinni hvenær prófun hefst og hvenær henni lýkur.

□ 3. Spyra skal hvern mann án nærværu annarra sakaðra eða vitna uns ástæða kann að vera til samprófunar.

□ 4. Nú skal yfirheyra sakaðan mann yngri en 16 ára og skal þá tilkynna það barnaverndarnefnd sem getur sent fulltrúa sinn til að vera við yfirheyrsluna.

□ 5. Nú skilur sá sem skýrslu gefur ekki íslensku og skal þá gætt ákvæða 13. gr., eftir því sem við á, [en lögreglustjóri eða löglærður starfsmaður hans ákvarðar þóknun].³⁾

□ 6. Dómsmálaráðherra setur í reglugerð⁴⁾ nánari ákvæði um tilhögun yfirheyrslna.]⁵⁾

¹⁾ L. 92/1991, 107. gr. ²⁾ L. 36/1999, 21. gr. ³⁾ L. 136/1996, 3. gr. ⁴⁾ Rg. 395/1997.

■ **70. gr.** 1. Rannsóknari leitar til kunnáttumanna þegar þörf er á sérfræðilegri rannsókn, svo sem blóðrannsókn og annarri læknißkoðun, efnaræðilegri rannsókn, letur- og skriftar-rannsókn, bókhaldsrannsókn o.s.frv.

□ 2. [Réttarlæknisfræðileg líkskoðun skal fara fram þegar rannsóknari telur það nauðsynlegt. Einnig skal framkvæma réttarkrufningu, ef nauðsyn þykir, og skal leita úrskurðar dómarar um krufningu nema nánasti venslamaður eða nánustu venslamenn hins látna leyfi.]¹⁾

¹⁾ L. 61/1998, 17. gr.

■ **71. gr.** 1. Rannsókuð skulu þau atriði sem varða sakborning sjálfan, svo sem:

a. aldur hans og skal, ef kostur er, sanna hann með fæðingarvottorði,

b. persónulegar aðstæður hans, svo sem fjölskyldu- og heimilishagi, menntun, störf, efnahag o.s.frv.; skal einkum vanda rannsókn þessara atriða þegar ætla má að brot það, sem um er að ræða, varði fangelsi,

c. hegðun hans og fyri brot; um þessi atriði skal afla sakavottorðs og annarra gagna, svo sem endurrita fyri dóma ef ástæða er til,

d. þroska og heilbrigðisástand, andlegt og líkamlegt. Um þessi atriði skal afla vottorða læknis og sálfraðings ef ástæða er til. Ef vafi leikur á hvort ákvæði 15. eða 16. gr. almennra hegningarlaga eigi við um hagi sakbornings er rétt að láta hann sæta sérstakri geðrannsókn til þess að leidd verði í ljós atriði sem geri dómarar fært að meta sakhæfi hans. Til þess þarf úrskurð dómarar nema fyrr liggi ótvírátt samþykki sakbornings.

□ 2. Rannsaka skal hugarfar sakbornings og afstöðu til brots (ásetning, gáleysi), hvatir hans til brots og tilgang og ef um tilraun er að ræða hvort hann hefur horfið sjálfkrafa frá henni.

Ef fleiri en einn eru um brot skal eftir föngum rannsaka þátt hvors eða hvers um sig.

■ **72. gr.** 1. [Rannsóknari semur skriflegar skýrslur um rannsóknaraðgerðir sínar og skulu skráðar þar skýrslur þeirra sem yfirheyroi eru, athuganir rannsóknara sjálfs og annað það sem máli skiptir. Rannsóknari getur tekið yfirheyrlur af sakborningum og vitnum upp á hljóðband eða myndband eða mynddisk. Dómsmálaráðherra setur reglur¹⁾ um framkvæmd hljóðritana og upptökum.]²⁾

□ 2. Við yfirheyrslu og aðrar rannsóknaraðgerðir skal rannsóknari hafa einn greinargóðan og trúverðugan vott, sé þess kostur.

□ [3. Ef ætla má vegna sakarefnis að öryggi þess sem gerir skýrslu eða sinnir annars rannsóknaraðgerð geti stafað alvarleg ógn af því að sakborningur eða aðrir komist að raun um nafn hans eða önnur persónuauðkenni er heimilt með samþykki þess sem rannsókn stýrir að gefa hlutaðeiganda þar tilbúið heiti eða auðkenni. Skal þá um leið skjalfest hvaða maður hafi átt í hlut, en aðrir skulu ekki hafa aðgang að gögnum um það en sá sem rannsókn stýrir, svo og ákærandi og dómarí ef mál kemur til kasta þeirra.]²⁾

¹⁾ Rgl. 826/2005. ²⁾ L. 86/2004, 3. gr.

■ **73. gr.** 1. Skylt er mönnum, ef þeir eru kvaddir til þess og þeir mega án hættu fyrir líf og heilsu sína, vandamanna sinna eða annarra, sem þeir eiga að annast, og án tilfinnalegs atvinnutjóns, að veita rannsóknara lið í þarf opinberrar rannsóknar. Svo er manni og undir sama skilorði skylt að láta í té muni sem hann ræður yfir í þarf opinberrar rannsóknar, svo sem hús og flutningatæki. Greiða skal fyrir verk og annað sem látið er í té samkvæmt þessari grein og fer um það sem annan sakarkostnað.

□ 2. Undanþegnir skyldunni eru nánustu vandamenn sakbornings sem greindir eru í 50. gr.

■ **74. gr.** 1. Ef þörf pykir aðgerðum sem að lögum þarf til atbeina dómarar meðan á rannsókn stendur getur sá sem stýrir rannsókn (lögreglustjóri, forstöðumaður rannsóknardeildar), svo og ríkissaksóknari, snúið sér til dómarar með beiðni um slíkar aðgerðir. [Sama á við um aðrar aðgerðir sem nauðsynlegar eru vegna málss, þar að meðal skýrslutökur af sakborningi, brotaþola eða vitni skv. 74. gr. a.]¹⁾

□ 2. Beiðni skal vera skrifleg eða borin upp munnlega á dómbingi. Beiðni fylgi nauðsynleg gögn og getur dómarí krafnið beiðanda um þau gögn eða þær aðgerðir sem hann telur nauðsynlegar áður en hann tekur beiðni til úrlausnar.

□ 3. Ef dómarí telur ekki efni til að taka beiðni til greina getur sá sem hana hefur gert krafist úrskurðar um synjunina.

□ 4. Nú fer dómsaðgerð fram og sendir dómarí þeim sem hennar hefur beiðst endurrit af henni svo fljótt sem kostur er.

¹⁾ L. 36/1999, 22. gr.

■ **[74. gr. a.]** 1. Meðan á rannsókn stendur fer fram skýrslutaka fyrir dómi í eftirgreindum tilvikum:

a. Ef rannsókn beinist að broti á XXII. kafla almennra hegningarlaga og brotaþoli hefur ekki náð 18 ára aldrí þegar rannsókn málss hefst ber löggreglu að leita atbeina dómarar sem sér um að taka skýrslu af honum.

b. Ef löggregla telur nauðsynlegt að skýrsla verði tekin fyrir dómi af sakborningi, brotaþola eða vitnum til þess að upplýsa mál, áður en verjandi fær aðgang að einstökum skjölum eða örðrum gögnum þess, ber dómarí að verða við slíkri beiðni þótt ákæra hafi ekki verið gefin út. [Ef þörf krefur getur dómarí fram lengt frest skv. 1. mgr. 43. gr. í allt að fimm vikur svo að hægt verði að ljúka skýrslutöku innan hans.]¹⁾

c. Í öðrum tilvikum en greinir í a- og b-lið er heimilt að taka skýrslur af brotaþolum eða vitnum fyrir dómi áður en ákæra er gefin út ef þau neita að svara spurningum hjá lög-reglu eða ef ætla má að þau komist ekki fyrir dóm við með-ferð málsins, enn fremur ef það er talið aeskilegt með tilliti til hagsmunu brotaþola eða vitna, svo sem ef um börn er að ræða.

□ 2. Þegar skýrslutaka fer fram skv. 1. mgr. skal þess gætt að ákæranda, verjanda og réttargæslumanni brotaþola sé til-kynnt um hana fyrir fram þannig að þeir geti verið viðstaddir hana. Sé þess kostur skal framburður sakbornings, brotaþola og vitna tekinn upp á myndband. Ef skýrsla er tekin af brotaþola yngri en 18 ára skal enn fremur gætt ákvæða 7. mgr. 59. gr.¹⁾

¹⁾ L. 86/2004, 4. gr. ²⁾ L. 36/1999, 23. gr.

■ 75. gr. Bera má undir dómara ágreining um lögmæti rannsóknarathafna löggreglu eða ákæranda, svo og ágreining um réttindi sakbornings og málsvara hans, þar á meðal um ósk þeirra um tilteknar rannsóknaraðgerðir. Úrlausn dómara skal vera í úrskurðarformi ef þess er krafist.

■ 76. gr. 1. Löggregla vízar frá kæru um brot ef ekki þykja efni til að byrja rannsókn út af henni. Hafi rannsókn byrjað getur löggregla einnig hætt henni ef ekki þykir grundvöllur til að halda henni áfram eða ef í ljós kemur að kæra var ekki á rökum reist. [Sá sem á hagsmunu að gæta getur kært ákvörðun löggreglu til ríkissaksóknara innan eins mánaðar frá því að honum er tilkynnt um hana og skal ríkissaksóknari taka afstöðu til kærunnar innan eins mánaðar frá því að hún berst honum.]¹⁾

□ 2. Nú er kæru vísað frá eða rannsókn hætt skv. 1. mgr. og er löggreglu þá skylt að tilkynna það kæranda hafi hann hags-muna að gæta. [Skal honum jafnframt bent á að hann geti borið ákvörðunina undir ríkissaksóknara.]²⁾

□ 3. Nú hefur rannsókn á hendur sökuðum manni verið hætt vegna þess að sakargögn hafa ekki þótt nægileg til ákæru og á þá ekki að taka rannsókn upp á ný gegn þeim manni nema ný sakargögn séu fram komin eða líklegt að þau komi fram.

□ 4. Nú hefur rannsókn gegn sökuðum manni verið hætt og á hann þá rétt á vottorði rannsóknara eða ákæranda um það.

¹⁾ L. 86/2004, 5. gr. ²⁾ L. 36/1999, 24. gr.

■ 77. gr. 1. Nú telur rannsóknari rannsókn lokið og gögn komin fram sem geti leitt til saksóknar og sendir hann ríkissaksóknara þá rannsóknargögnum, nema hann megi sjálfur höfða mál skv. 28. gr. Með rannsóknargögnum sendir rannsóknari að jafnaði greinargerð um rannsóknina þar sem kemur fram samandregin lýsing á atriðum sem hann telur ákæru geta beinst að.

□ 2. Ríkissaksóknari getur mælt fyrir um frekari rannsóknaraðgerðir ef hann telur þess þörf.

X. kaffi. Hald á munum o.fl.

■ 78. gr. 1. Leggja skal hald á muni ef ætla má að þeir hafi sönnunargildi í opinberu máli, ef þeirra hefur verið aflað á refsiverðan hátt eða ef ætla má að þeir kunni að verða gerðir upptækir. Til muna teljast skjöl.

□ 2. Hverjum, sem löglega handtekur sakaðan mann, rannsakar vettvang, gerir leit í húsum eða annars staðar eða leit á mönnum, er rétt að leggja hald á muni sem þá finnast og telja má til sakargagna.

■ 79. gr. Nú vill vörluhafi munar, sem hald er lagt á, ekki hlíta þeirri ákvörðun og skal honum þá bent á að hann geti borið ágreiningsefnið undir dómara. Slík krafa frestar þó ekki halldagningu.

■ 80. gr. 1. Hald má leggja á bréf, símskeyti og aðrar send-ingar sem eru í vörsrum Pósts og síma, enda sé það gert vegna rannsóknar út af broti sem varðað getur þyngri refsingu en sektum. Hafi sendandi og viðtakandi ekki verið staddir við halldagningu skal hún tilkynnt þeim svo fljótt sem verða má, þó þannig að það skaði ekki frekari rannsókn málsins. Rannsókn á efni og innihaldi slíksra sendinga má einungis fara fram samkvæmt úrskurði dómara.

□ 2. Hald verður ekki án undangengins dómsúrskurðar lagt á prentað mál til undirbúnings upptöku samkvæmt ákvæðum laga um prentrétt.

■ 81. gr. Skrá skal þá muni sem hald er lagt á og varðveita þá með tryggilegum hætti. Eftir kröfu þess sem lætur muni að hendi skal láta honum í té afrit af skránni eða annars konar fullnægjandi kvíttun.

■ 82. gr. Aflétta skal haldi þegar þess er ekki lengur þörf og í síðasta lagi þegar máli er endanlega lokið, nema um sé að ræða:

- a. muni sem gerðir hafa verið upptækir með dómi,
- b. muni sem aflað hefur verið með refsiverðum hætti og afhentir hafa verið þeim sem tilkall eiga til peirra,
- c. gögn sem lögð hafa verið fram í dómi, nema sá sem afhendingar krefst þurfi á gagni að halda til að ná rétti sínum eða afstýra réttindamissi.

■ 83. gr. Í þarfir rannsóknar má loka herbergjum eða húsum, afgirða ákvæðin svæði eða varna mönnum för um þau, gefa út bann við að fara með muni af ákvæðnum stað eða svæði o.s.frv.

■ 84. gr. Fari maður með starfa og brýtur öryggisreglur sem hafa verið settar um hann skal rannsóknari til bráðabirgða varna honum að rækja starfann, m.a. með því að taka af honum atvinnuskírteini, stöðva farartæki hans, loka starfshýsi hans eða með öðrum viðeigandi hætti ef það er nauðsynlegt til að afstýra hættu eða ef brot er stórfellt.

■ 85. gr. 1. Til tryggingar greiðslu sektar, skaðabóta, sakarkostnaðar og upptöku getur [sá sem rannsókn stýrir, svo og ríkissaksóknari]¹⁾ krafist kyrrsetningar á eignum sakbornings ef hættu þykir að þeim verði ella skotið undan eða þær glat-ist eða rýrni að mun.

□ 2. Um framkvæmd og þýdingu kyrrsetningar samkvæmt grein þessari fer sem um kyrrsetningu fjármuna almennt, með þeim undantekningum að tryggingu þarf ekki að setja, mál þarf ekki að höfða til staðfestingar kyrrsetningu, stimpil-gjald og þinglýsingar skal ekki greiða fyrir ráðstafanirnar og um ábyrgð á kyrrsetningu fer eftir almennum skaðabótareglum.

□ 3. Kyrrsetning fellur niður ef ákærði hefur verið sýknaður með endanlegum dómi af greiðslu sektar, skaðabóta og sakarkostnaðar eða upptaka eigna hefur ekki verið dæmd. Sama á við ef saksókn hefur verið felld niður eða rannsókn leiðir ekki til saksóknar. Sakborningur á þá heimtingu á að honum verði að kostnaðarlaus fengin umrás yfir hinum kyrr-settu verðmætum og felldar verði úr gildi þær ráðstafanir sem gerðar hafa verið til verndar kyrrsetningunni. Kyrrsetning fellur á sama hátt niður ef sakborningur innir af hendi þær greiðslur sem kyrrsetning á að trygga.

¹⁾ L. 38/1993, 3. gr.

■ 86. gr. Með þeim skilyrðum sem greind eru í 87. gr., er heimilt í þágu rannsóknar:

- [a. að leggja fyrir síma- eða fjarskiptafyrirtæki að leyfa að hlustað sé á eða tekin séu upp símtöl eða önnur fjarskipti við

tiltekinn síma eða fjarskiptatæki eða að öðrum kosti síma eða fjarskiptatæki í eigu eða umráðum tilgreinds manns,

b. að fá upplýsingar hjá síma- eða fjarskiptafyrirtækjum um símtöl eða fjarskipti við tiltekinn síma eða fjarskiptatæki],¹⁾

c. að taka upp samtöl eða nema annars konar hljóð eða merki með því að nota til þess sérstaka hljóðupptökutækni eða sambærilega tækni án þess að þeir sem í hlut eiga viti af því,

d. að taka myndir, hvort sem er ljósmyndir eða kvik-myndir, án þess að þeir sem myndaðir eru viti af því.

¹⁾ L. 86/2004, 6. gr.

■ **87. gr.** [1. Til aðgerða sem taldar eru upp í 86. gr. þarf úrskurð dómara. Þó ber að veita löggreglu upplýsingar skv. b-lið þeirrar greinar án dómsúrskurðar ef fyrir liggur samþykki umráðamanns og eiginlegs notanda síma eða fjarskiptatækis. Í úrskurði skal m.a. taka fram hvaða tiltekinn síma eða fjarskiptatæki sé um að ræða, sbr. a- og b-lið, og hvar og með hverjum hætt samtöl, hljóð eða merki skulu numin eða myndir teknar, sbr. c- og d-lið. Í úrskurði skal setja aðgerð ákvæðin tímagörk.]¹⁾

□ 2. Eftirfarandi skilyrði verða að vera fyrir hendi svo gripið verði til aðgerða skv. 86. gr.:

a. að ástæða sé til að ætla að upplýsingar, sem skipt geta miklu fyrir rannsókn máls, fáist með þessum hætti,

b. að rannsókn beinist að broti sem varðað getur að lögum átta ára fangelsi eða ríkir almannahagsmunir eða einkahagsmunir krefjist þess. [Til aðgerða skv. b-lið 86. gr. er þó nægilegt að brot geti að lögum varðað tveggja ára fangelsi].²⁾

□ 3. Heimilt er að taka upp hljóð og taka myndir í þágu rannsóknar á almannafaðri eða á stöðum sem almenningur á aðgang að án þess að skilyrðum 1. og 2. mgr. sé fullnægt.

¹⁾ L. 36/1999, 25. gr. ²⁾ L. 74/2006, 4. gr.

■ **[87. gr. a.]** 1. Í þágu rannsóknar máls þar sem rafræn gögn geta haft sönnunargildi er löggreglu heimilt að leggja fyrir þann sem rekur fjarskiptajónustu eða fjarskiptanet að varðveita þegar í stað tölvgögnum, þar með talin gögn um tölvsamskipti.

□ 2. Fyrirmæli löggreglu skv. 1. mgr. geta eingöngu tekið til gagna sem þegar eru fyrir hendi. Þar skal koma fram hvaða gögn eigi að varðveita og hve lengi. Fyrirmælin skulu ekki ná til annarra gagna en nauðsynleg eru fyrir rannsóknina, auk þess sem varðveisluskyldu skal markaður svo skammur tímí sem unnt er og ekki lengri en 90 dagar].¹⁾

¹⁾ L. 74/2006, 5. gr.

■ **88. gr.** 1. Upptökur af símtöllum, hljóðupptökur, myndir eða annað, sem aflað er á grundvelli 86. gr., skal eyðileggja jafnskjótt og þeirra er ekki lengur þörf í þágu máls, enda hafi þau gögn ekki verið lögð fram í domi.

□ 2. Þegar aðgerð skv. 86. gr. er lokið skal þeim sem aðgerð beinist að, þar á meðal sakborningi og eiganda eða umráðamanni síma eða fjarskiptatækis, birtur úrskurður um hana eða tilkynnt hún og skal það gert svo fljótt sem verða má, þó þannig að það skaði ekki frekari rannsókn málsins.

XI. kafli. Leit.

■ **89. gr.** 1. Heimilt er að leita í húsum sakbornings, geymlustöðum, hirslum, skipum og öðrum farartækjum í því skyni að handtaka hann, rannsaka ummerki brots eða hafa uppi á munum eða gögnum sem hald skal leggja á.

□ 2. Leita má hjá öðrum mönnum en sökuðum þegar brot hefur verið framið þar eða sakaður maður handtekinn. Einn-

ig ef gildar ástæður eru til að ætla að sakborningur haldi sig þar eða þar sé að finna muni eða gögn sem hald skal leggja á.

■ **90. gr.** 1. Leit skv. 89. gr. skal ákvæðin með úrskurði dómara nema sá sem í hlut á samþykki hana.

□ 2. Rannsóknari má þó leita án dómsúrskurðar ef brýn hætta er á að bið eftir úrskurði valdi sakarspjöllum. Leita má án úrskurðar að manni sem handtaka skal ef honum er veitt eftirför eða hætta er á að hann komi sér undan ef beðið er dómsúrskurðar.

■ **91. gr.** Í húsakynnum, sem eru opin almenningi og í húsum þar sem lausungarálýður og brotamenn venja komur sínar, má leita, ef þörf þykir, þótt ekki sé fullnægt skilyrðum 89. og 90. gr.

■ **92. gr.** 1. Leita má á sakborningi ef nauðsynlegt þykir til að taka af honum gögn eða muni sem hald skal leggja á. Leiki grunur á að maður feli innvortis muni eða efnir sem hald skal leggja á er heimilt að framkvæma leit, að fengnu áliði læknis. Þá má taka blóð- og þvagsýni úr sakborningi og framkvæma á honum aðra þá líkamsrannsókn í þágu rannsóknar sem gerð verður á honum að meinalausu. Enn fremur má taka af honum fingraför og myndir í þágu rannsóknar.

□ 2. Leita má á öðrum en sakborningi ef ástæða er til að ætla að hann hafi á sér gögn eða muni sem hald skal leggja á.

■ **93. gr.** 1. Leit og líkamsrannsókn skv. 92. gr. skal ákvæðin í úrskurði dómara, nema sá sem í hlut á samþykki hana.

□ 2. Rannsóknara er þó rétt að leita án dómsúrskurðar ef brýn hætta er á að bið eftir úrskurði valdi sakarspjöllum.

■ **94. gr.** 1. Lögreglumenn stjórna leit samkvæmt ákvæðum þessa kafla.

□ 2. Húsráðanda eða umráðamanni staðar, þar sem leit fer fram, skal kynnt heimild til húslitar og veittur kostur á að vera viðstaddir húslit, ef unnt er, en ef hann er fjarri skulu heimilismenn til kvaddir. Þeim má víkja brott af leitarstað trufli þeir eða hindri leitina.

□ 3. Við leit skal gæta þeirrar varfærni og hlífðar sem samræmist markmiði hennar. Ekki skal gera húslit að næturþeli nema mjög brýn nauðsyn sé á og sakarefní stórfelt. Leit innan klæða skal gerð af manni sem er sama kyns og sá sem leitað er á.

□ 4. Leit innvortis, taka blóðsýnis og aðrar samsvarandi aðgerðir skulu framkvæmdar af lækni eða hjúkrunarfræðingi.

■ **95. gr.** Sá sem stýrir leit skal skrá skyrslu um hana og komi þar fram hvernig leitför fram og samkvæmt hvaða heimild, hverjir voru viðstaddir og hvern árangur leitin bar.

■ **96. gr.** Haldast skulu sérkvæði í lögum um húslit og líkamsleit, svo og um líkamsrannsóknir.

XII. kafli. Handtaka.

■ **97. gr.** 1. [Löggreglu]¹⁾ er rétt að handtaka mann ef rökstuddur grunur er á að hann hafi framið brot sem sætt getur ákæru, enda sé handtaka nauðsynleg til að koma í veg fyrir áframhaldandi brot, tryggja návist hans og öryggi eða koma í veg fyrir að hann spilli sönnunargögnum.

□ 2. Sams konar heimild hefur hver sá sem stendur mann að broti sem sætt getur ákæru og varðað getur [fangelsi].²⁾ Afhenda skal hinn handteksna löggreglunni tafarlaust ásamt upplýsingum um ástæðu handtökunnar og hvenær hún för fram.

□ 3. Ef upphöt verður sem hefur í för með sér líkamsmeiðingar eða stórfelld eignaspjöll eða hættu á slíku, svo og þegar margir menn hafa tekið þátt í óeirðum, sem leitt hafa til manntjóns eða meiri háttar líkamsmeiðinga, og ekki verður með vissu bent á hinn seka eða hina seku, er löggreglunni

heimilt að handtaka hvern þann sem nærstaddur er og ástæða er til að gruna um refsiverða þáttöku í brotinu.

¹⁾ L. 84/1996, 7. gr. ²⁾ L. 82/1998, 199. gr.

■ **98. gr.** [Lögreglu]¹⁾ er enn fremur rétt að handtaka mann:

- a. ef hann á að afplána refsingu,
- b. ef hann hefur leyfislaust vikið úr [fangelsi]²⁾ eða gæslu eða rofið bann við för af ákveðnu svæði,
- c. ef rökstuddur grunur leikur á að hann hafi rofið í verulegum atriðum skilyrði sem honum hafa verið sett í skilorðsbundnum dómi, reynslulausn eða náðun,
- d. ef hann hefur ekki að forfallalausn sinnt [kvaðningu skv. 110. gr. b eða]³⁾ fyrirkalli skv. 120. gr. eða gegnt kvaðningu til að gefa skýrslu í opinberu máli,
- e.-f. . .¹⁾

¹⁾ L. 84/1996, 8. gr. ²⁾ L. 82/1998, 199. gr. ³⁾ L. 94/2000, 2. gr.

■ **99. gr.** 1. Eftir ósk ríkissaksóknara eða lögreglu getur dómarí ákveðið handtöku. Slík handtökuskipun skal vera skrifleg og tilgreina deili á þeim sem handtaka skal og ástæður handtöku.

□ 2. Handtökuskipun dómarí má birta opinberlega og skora á hvern sem er að framkvæma hana, ef svo stendur á sem í a-lið 98. gr. segir, eða ef ókunnugt er um dvalarstað þess, sem handtaka skal, og brot getur varðað [fangelsi].¹⁾

¹⁾ L. 82/1998, 199. gr.

■ **100. gr.** Alþingismann má ekki taka fastan samkvæmt fyrið mælum 97. gr. meðan Alþingi stendur nema hann sé staðinn að glæp.

■ **101. gr.** 1. Við handtöku skal þess gætt að baka hinum handtekna ekki óþægindi framar en nauðsyn ber til.

□ 2. Leita má á handteknunum manni og taka til varðveislu muni sem hann hefur á sér. Skila skal þeim aftur þegar handtöku lýkur, nema hald á munum sé ákveðið samkvæmt reglum X. kafla.

□ 3. Þess ber að gæta eftir föngum að maður, sem handtekinn hefur verið, geti ekki unnið tjón á sjálfum sér eða öðrum.

□ [4. Dómsmálaráðherra setur í reglugerð¹⁾ ákvæði um skráningu á atriðum er varða vistun á handteknunum mönnum.]²⁾

¹⁾ Rg. 395/1997. ²⁾ L. 136/1996, 4. gr.

■ **102. gr.** Mann sem tekinn er fastur skal leiða fyrir dóm án undandráttar, enda sé hann ekki láttinn laus eða færður aftur í gæslu eða [til afþlanunar fangelsisrefsingar]¹⁾ sem hann á að sæta.

¹⁾ L. 82/1998, 199. gr.

XIII. kaffi. Gæsluvarðhald og skyldar ráðstafanir.

■ **103. gr.** 1. Sakborningur verður því aðeins úrskurðaður í gæsluvarðhald að fram sé kominn rökstuddur grunur um að hann hafi framið verknad sem fangelsisrefsing er lögð við, enda hafi hann náð 15 ára aldrí. Auk þess verður að vera fyrir hendi eitthvert eftirtallinna skilyrða:

a. að ætla megi að sakborningur muni torvelda rannsókn málsins, svo sem með því að afmá merki eftir brot, skjóta undan munum eða hafa áhrif á vitni eða samseka,

b. að ætla megi að hann muni reyna að komast úr landi eða leynast eða koma sér með öðrum hætti undan málsókn eða fullnustu refsingar,

c. að ætla megi að hann muni halda áfram brotum meðan máli hans er ekki lokið,

d. að telja megi gæsluvarðhald nauðsynlegt til að verja aða fyrir árásum sakbornings eða hann sjálfan fyrir árásum eða áhrifum annarra manna.

□ 2. Einnig má úrskurða mann í gæsluvarðhald þótt skilyrði skv. a-d-liðum 1. mgr. sé ekki fyrir hendi ef sterkur grunur er um að hann hafi framið afbrot sem að lögum getur varðað 10 ára fangelsi, enda sé brotið þess eðlis að ætla megi varðhald nauðsynlegt með tilliti til almannahagsmunu.

■ **104. gr.** Alþingismann má ekki úrskurða í gæsluvarðhald meðan Alþingi er háð eða meðan á fundafrestun stendur, enda hafi hún ekki verið ákveðin í senn lengur en 14 daga. Þetta gildir þó ekki ef hann hefur verið staðinn að glæp.

■ **105. gr.** 1. Þegar maður kemur fyrir dóm og krafa er gerð um að hann verði settur í gæsluvarðhald kynnir dómarí honum kröfuna og ber undir hann sakarefnið. Sakborningi eða verjanda hans skal gefinn kostur á að tjá sig um kröfuna í stuttu máli. Dómari skal að jafnaði leggja úrskurð á kröfuna í sama þinghaldi, en heimilt er þó að fresta uppkvaðningu úrskurðar í allt að sólarhring frá þeim tíma sem sakborningur kom fyrir dóm.

□ 2. Gæsluvarðhaldi skal markaður ákveðinn tími. Sá sem krafist hefur gæsluvarðhalds skal láta sakborning lausan þegar ástæður til gæslu eru ekki lengur fyrir hendi. Gæsluvarðhald verður ekki framlegt nema til komi nýr dómsúrskurður.

■ **106. gr.** Gæsluvarðhaldi lýkur þegar dómur hefur verið kveðinn upp í málinu. Eftir kröfu ákæranda getur dómarí þó úrskurðað að gæsluvarðhald skuli haldast meðan á fresti skv. 1. mgr. 153. gr.¹⁾ stendur, svo og meðan mál er til meðferðar fyrir æðra dómi, ef því er að skipta.

¹⁾ Nú 2. mgr. 151. gr.

■ **107. gr.** Ef sakborningur er ekki viðstaddir þegar gæsluvarðhaldsúrskurður er kveðinn upp skal birta hann með venjulegum hætti samkvæmt reglum 20. gr. Ef krafist er skal láta í té endurrit af úrskurði ekki síðar en sólarhring þar frá.

■ **108. gr.** 1. Gæsluvarðhaldsfangar skulu sæta þeirri meðferð sem nauðsynleg er til þess að gæslan komi að gagni og góð regla haldist í gæslunni, en varast skal að beita þá hörku eða harðyðgi. Um gæsluna gilda annars þessar reglur:

a. gæsluföngum er heimilt að útvega sér sjálfir og taka við fæði og öðrum persónulegum nauðsynjum, þar á meðal fatnaði,

b. gæslufangar skulu því aðeins látnir vera í einrúmi að rannsóknarnauðsynjar krefji, en þó skulu þeir ekki gegn vilja sínum hafðir með öðrum föngum,

c. gæslufangar eiga rétt á heimsóknum; þó getur sá sem rannsókn stýrir bannað heimsóknir ef nauðsyn ber til í þágu rannsóknar; rétt er þó að verða við óskum gæslufanga um að hafa samband við lækni eða prest, ef þess er kostur; um rétt verjanda til viðtals við gæslufanga fer eftir 42. gr.,

d. gæslufangar mega senda og taka við bréfum og öðrum skjölum; þó getur sá sem rannsókn stýrir látið athuga efni bréfa eða annarra skjala og kyrrsett þau ef nauðsyn ber til í þágu rannsóknar; gera skal sendanda viðvart um kyrrsetningu, ef því er að skipta,

e. gæslufangar mega lesa dagblöð og bækur, svo og fylgjast með útvarpi; þó getur sá sem rannsókn stýrir takmarkað aðgang gæslufanga að fjölmíðum ef nauðsyn ber til í þágu rannsóknar,

f. gæsluföngum er, eftir því sem unnt er, heimilt að útvega sér vinnu meðan á gæsluvarðhaldi stendur.

□ [2. Prátt fyrir ákvæði d-liðar 1. mgr. mega gæsluvarðhaldsfangar taka við og senda bréf til dómstóla, dómsmálaráðherra, umboðsmanns Alþingis og verjanda síns án þess að efni þeirra sé athugað. Dómsmálaráðherra er heimilt að setja í reglugerð ákvæði um að gæsluvarðhaldsfangar megi senda

öðrum opinberum aðilum eða einstaklingum bréf án þess að efni þeirra sé athugað.]¹⁾

□ [3.]¹⁾ Dómsmálaráðherra skal setja nánari reglur um tilhögun gæsluvarðhaldsvistar í reglugerð,²⁾ þar á meðal um nánari framkvæmd þeirra atriða sem í 1. mgr. getur.

□ [[4.]¹⁾] Gæsluvarðhaldsfanga er heimilt að bera atriði sem varða gæsluvarðhaldsvist undir dómara eftir ákvæðum 75. gr.]³⁾

¹⁾ L. 136/1996, 5. gr. ²⁾ Rg. 179/1992, sbr. 259/1995, 177/1997 og 683/1998. ³⁾ L. 92/1991, 107. gr.

■ **109. gr.** 1. Nú kemur til greina að setjamann í gæsluvarðhald samkvæmt heimild í b-lið 1. mgr. 103. gr. og getur dómari þá, ef hann telur það nægilegt, ákveðið að sakborningur haldi frelsi sínu gegn því að hann setji tryggingu. Dómari ákveður fjárhæð tryggingar. Hún skal sett í reiðufé, en dómari getur þó tekið gild verðbréf, ábyrgð innlásstofnunar eða sjálfskuldarábyrgð annarra manna. Yfirlýsingum um tryggingu eða ábyrgð skal skrá í þingbók, sem hlutaðeigendur undirrita, eða gefa út sérstakar skriflegar yfirlýsingar. Dómari sér um vörlur verðmæta, sem sett eru að tryggingu, og gerir nauðsynlegar ráðstafanir til verndar tryggingunni.

□ 2. Tryggingarfé skal vera fyrirgert til ríkissjóðs ef sakborningur ryfur skilyrði þau sem tryggingin er sett fyrir. Skal það koma greinilega fram í bókun eða yfirlýsingum um trygginguna.

□ 3. Trygging eða ábyrgð fellur niður ef sakborningur heldur på skilmála sem trygging er sett fyrir. Sama á við ef sakborningur verður allt að einu settur í gæsluvarðhald, hann andast, rannsókn lýkur án málshöfðunar og þegar málun er endanlega lokið.

■ **110. gr.** Í stað gæsluvarðhalds, svo og endranær ef nauðsyn ber til, getur dómari, hvort sem trygging er sett eða ekki, lagt fyrir sakborning að halda sig á ákveðnu svæði (sveitarfélagi, umdæmi o.s.frv.), bannað honum brottför af landinu eða mælt fyrir um vistun hans á sjúkrahúsi eða viðeigandi stofnun.

[XIII. kafli A. Nálgunarbann.]¹⁾

¹⁾ L. 94/2000, 3. gr.

■ **[110. gr. a.]** Heimilt er leggja bann við því að maður komi á tiltekinn stað eða svæði, veiti eftirför, heimsækri eða setji sig með öðru móti í samband við annan mann ef rökstudd ástaða er til að ætla að hann muni fremja afbrot eða raska á annan hátt friði þess manns sem í hlut á.]¹⁾

¹⁾ L. 94/2000, 3. gr.

■ **[110. gr. b.]** 1. Lögregla gerir kröfu um nálgunarbann.

□ 2. Eftir að dómara hefur borist krafa um nálgunarbann ákveður hann stað og stund þinghalds til að taka kröfuna fyrir og gefur út kvaðningu á hendur þeim sem krafan beinist að. Í kvaðningu skal greina stað og stund þinghalds ásamt áskorun til viðtakanda um að sækja þing. Þá skal þess getið í kvaðningu að verði henni ekki sinnt megi lögregla færa viðtakanda fyrir dóm með valdi ef með þarf.]¹⁾

¹⁾ L. 94/2000, 3. gr.

■ **[110. gr. c.]** 1. Þegar krafa um nálgunarbann er tekin fyrir kynnir dómari hana þeim sem hún beinist að. Skal honum gefinn kostur á að tjá sig um kröfuna. Heimilt er í því skyni að veita frest sem ekki skal vera lengri en tveir sólarhringar. Að svo búnu leggur dómari úrskurð á kröfuna.

□ 2. Nálgunarbanni skal markaður ákveðinn tími, þó ekki lengur en eitt ár. Nálgunarbann verður ekki framlengt nema til komi nýr dómsúrskurður.

□ 3. Dómari ákveður sakarkostnað í úrskurði sínum.]¹⁾

¹⁾ L. 94/2000, 3. gr.

■ **[110. gr. d.]** 1. Nú er sá sem sætur nálgunararbanni ekki viðstaddir þegar úrskurður er kveðinn upp og skal þá úrskurður birtur honum með venjulegum hætti, sbr. 20. gr.

□ 2. Þegar ástæður þær sem lágu til grundvallar nálgunararbanni eru ekki lengur fyrir hendi getur lögregla fellt bannið úr gildi. Ákvörðun lögreglu um að fella úr gildi bann verður ekki borin undir dómara.

□ 3. Lögregla skal tilkynna þeim sem njóta á verndar með nálgunarbanum um að krafa verði lögð fyrir dóm, um lyktir máls og lok nálgunarbanans.]¹⁾

¹⁾ L. 94/2000, 3. gr.

XIV. kafli. Saksókn og undirbúningur málsmeðferðar.

■ **111. gr.** Sérhver refsiverður verknadur skal sæta ákær, nema annað sé sérstaklega ákveðið í lögum.

■ **112. gr.** Þegar ákærandi hefur fengið gögn máls í hendur og gengið úr skugga um að rannsókn sé lokið athugar hann hvort sækja skulimann til sakar eða ekki. Ef hann telur það sem fram er komið ekki nægilegt eða líklegt til sakfellis lætur hann við svo búið standa, en ella leggur hann málid fyrir dóm skv. 116. gr.

■ **113. gr.** 1. Falla má frá saksókn þegar beita má ákvæðum almennra hegningarlaga um frestun ákær. Enn fremur fellur málsókn niður ef sakborningur gengst undir viðurlög skv. 115. gr., nema svo standi á sem þar segir í 6. mgr.

□ 2. Einnig má falla frá saksókn þegar svo standur á sem hér segir:

a. ef brot er mjög smávægilegt,

b. ef sakborningur virðist vera ósakhæfur og ekki er nauðsynlegt að gera kröfu um að hann verði beittur öryggisráðstofnum samkvæmt fyrirmælum almennra hegningarlaga,

c. ef brot hefur valdið sakborningi sjálfbum óvenjulegum þjáningum og málsókn þykir ekki brýn af almennum refsívorðsluástaðum,

d. ef sækja á mann til sakar í einu máli út af fleiri brotum er heimilt að falla frá saksókn út af brotum sem ætla má að skipti engu eða óverulegu máli við ákvörðun viðurlaga; enn fremur má falla frá saksókn ef svo standur á sem í 78. gr. almennra hegningarlaga segir og ætla verður að ekki yrði um frekari refsingi að ræða þótt sakfellt yrði,

e. ef nauðung eða fjárvíkun hefur verið framin með hótunum um kæru fyrir refsivert athæfi er heimilt að falla frá saksókn fyrir það brot ef það er ekki því stórfelldara,

f. ef sérstaklega standur á og telja verður að almannahagsmunir krefjist ekki málshöfðunar.

□ 3. Ef ríkissaksóknar telur ástæðu til að falla frá saksókn, en telur vafa leika á heimild sinni til þess getur hann óskat eftir að dómsmálaráðherra geri tillögu til forseta Íslands um niðurfall saksóknar samkvæmt ákvæðum 29. gr. stjórnarskrár.

□ 4. [Í málum þar sem lögreglustjóri fer með ákæruvald getur hann fallið frá saksókn. Ef hann telur ástæðu til að falla frá saksókn skv. 2. mgr. en vafa leika á heimild til þess skal hann senda ríkissaksóknara málid með tillögum sínum.]¹⁾

¹⁾ L. 84/1996, 9. gr.

■ **114. gr.** [1. Nú er mál fellt niður skv. 112. gr. eða fallið er frá saksókn skv. 113. gr. og skal ákærandi sem þá ákvörðun tók tilkynna hana sakborningi og ef því er að skipta brotpola, enda liggi fyrir hver hann er. Ber að rökstyðja ákvörðunina ef þess er krafist.]¹⁾

□ 2. Sá sem ekki vill una við ákvörðun lögreglustjóra skv. 1. mgr. getur kært hana til ríkissaksóknara innan eins mánaðar frá því að honum var tilkynnt um hana. Skal ríkissaksóknari taka afstöðu til kærunnar innan eins mánaðar frá því að hún berst honum, nema svo standi á sem í 3. mgr. 28. gr. segir.]²⁾

¹⁾ L. 36/1999, 26. gr. ²⁾ L. 84/1996, 10. gr.

■ **115. gr.** 1. [Nú berst lögreglustjóra kæra um brot sem hann hefur ákærvald um skv. 28. gr. eða lögregla stendur mann að slíku broti og lögreglustjóri telur viðurlög við brotinu ekki fara fram úr svíptingu ökuleyfis allt að einu ári, upptöku eigna eða sekt að tiltekinni fjárhæð sem dómsmálaráðherra ákveður í reglugerð¹⁾ að fenginni tillögu ríkissaksóknara, og getur lögreglustjóri þá bréflega, innan mánaðar frá því að honum barst kæran, gefið sakborningi kost á að ljúka mál-inu með því að gangast undir hæfileg viðurlög ásamt greiðslu sakarkostnaðar. Gangist sakborningur undir ákvörðun viðurlaga hafa þau málalok sama gildi um ítrekunaráhrif og dómur, ef því er að skipta. Synji sakborningur þessum málalokum eða sinni þeim ekki skal tekin ákvörðun um saksókn eftir almennum reglum.]²⁾

□ [2.]²⁾ Nú hefur sakborningur gengist skriflega undir ákvörðun sektar [og sakarkostnaðar skv. [1. mgr.]²⁾ en ekki greitti]³⁾ og getur þá lögreglustjóri, ef hann svo kýs, krafist fullnustu [ákvörðunar]⁴⁾ með aðför fremur en að ákveða saksókn vegna brotsins. Um aðförina fer þá eftir fyrirmælum aðfararlagu um aðför eftir sátt sem komist hefur á fyrir yfirvaldi.

□ [3.]²⁾ Ríkissaksóknari lætur lögreglustjórum í té skrá yfir brot, sem heimild skv. 1. . . .²⁾ mgr. nær til, ásamt leiðbeiningum um sektarfjárhæð og önnur viðurlög fyrir hverja tegund brots. Ríkissaksóknari á rétt á að fá skýrslur um málalokum skv. [1. mgr.]²⁾ eftir þeim reglum sem hann ákveður.

□ [4.]²⁾ Dómsmálaráðherra getur sett nánari reglur¹⁾ um bókhald og meðferð mála samkvæmt þessari grein.

□ [5.]²⁾ Nú telur ríkissaksóknari að saklaus maður hafi verið láttinn gangast undir viðurlög samkvæmt þessari grein eða að málalok hafi verið fjarstæð að öðru leyti og getur hann þá innan mánaðar frá því að honum barst vitneskja um þau fellt gerðina úr gildi, enda sé þá ekki liðið ár frá málalokum.

¹⁾ Rg. 569/1998, sbr. 980/2000. ²⁾ L. 57/1997, 5. gr. ³⁾ L. 92/1991, 107. gr. ⁴⁾ L. 38/1993, 4. gr.

■ **[115. gr. a.]** 1. Nú eru skilyrði til að ljúka máli samkvæmt því sem segir í 1. mgr. 115. gr. og lögreglustjóri telur að hæfileg viðurlög við brotinu séu einvörðungu sekt sem fari ekki fram úr [100.000 kr.]¹⁾ Getur þá lögreglustjóri gefið sakborningi kost á að ljúka málínu með greiðslu tiltekinnar sektar, en í sektarboði skal koma fram stutt lýsing á broti, hvar og hvenær það var framið og þau refsíkvæði sem það varðar við. Einnig skal koma fram í sektarboði hverjar geta orðið afleiðingar þess að því er ekki sinnt.

□ 2. Hafni sakborningur sektarboði skv. 1. mgr. skal tekin ákvörðun um saksókn eftir almennum reglum.

□ 3. Sinni sakborningur ekki sektarboði skv. 1. mgr. innan 30 daga frá því að það sannanlega barst honum eða einhverjum þeim sem birta mætti stefnu fyrir á hendur honum í einkamáli getur lögreglustjóri sent málið héraðsdómara til ákvörðunar sektar og vararefsingar. Dómarí tekur ákvörðun um viðurlög með áritun á sektarboð lögreglustjóra. Slík áritun hefur sama gildi og dómur. Ekki er þörf á að kveðja sakborning fyrir dóm áður en máli verður lokið á þennan hátt.

□ 4. Telji dómarí hæfileg viðurlög við broti fara fram úr því sem greinir í 1. mgr. eða fyrirliggjandi gögn ekki nægileg til

að sýnt sé fram á sök sakbornings hafnar hann málalokum skv. 3. mgr. með áritun sektarboðs. [Dómarí er ekki bundinn af slíkri ákvörðun ef til saksóknar kemur vegna brotsins.]²⁾

□ 5. Nú hefur máli verið lokið með ákvörðun viðurlaga skv. 3. mgr., og getur sakborningur þá krafist þess að málið verði tekið upp á ný, enda færi hann þá fram varnir sem gætu hafa haft áhrif á úrslit þess. Kröfu um endurupptökum skal beint til þess dómkosts, þar sem máli var lokið, innan fjögurra vikna frá því að sakborningi varð kunnugt um sektarákvörðun. Dómarí ákveður með úrskurði hvort krafa verður tekin til greina. Fallist dómarí á kröfuna fellur ákvörðun um viðurlög skv. 3. mgr. úr gildi og sætir málið upp frá því meðferð samkvæmt almennum reglum, þó án þess að ákæra hafi verið gefin út.

□ 6. Nú telur ríkissaksóknari að sakborningur hafi verið láttinn sæta fjarstæðum málalokum, og getur ríkissaksóknari þá krafist endurupptökum málsins fyrir hlutaðeigandi dómkostli. Um meðferð þeirrar kröfu og málsins upp frá því fer eftir 5. mgr.]³⁾

¹⁾ L. 81/2005, 2. gr. ²⁾ L. 36/1999, 27. gr. ³⁾ L. 31/1998, 1. gr.

■ **[115. gr. b.]** 1. Nú stendur lögregla mann að broti sem hann gengst skýlaust við, skilyrði eru til að ljúka máli samkvæmt því sem segir í 115. gr. og lögregla telur að hæfileg viðurlög við brotinu séu einvörðungu sekt sem fari ekki fram úr 60.000 kr. Getur þá lögregla ákveðið viðurlög við broti samkvæmt reglugerð sem dómsmálaráðherra setur skv. 1. mgr. 115. gr. Lögregla gerir sakborningi ljós þau viðurlög sem við broti liggja og afleiðingar þess að sekt sé ekki greidd með því að afhenda honum skýrslu þar sem fram kemur stutt lýsing á broti, hvar og hvenær það er framið, þau refsíkvæði sem það varðar við, hvaða sekt og vararefsing liggur við broti og að unnt sé að krefjast fjármáls ef sekt greiðist ekki eða honum kunni að vera gert að afplána vararefsingu. Ef því er að skipta skal jafnframt kynna sakborningi og tiltaka í skýrslunni hversu mörgum punktum brotið varði samkvæmt reglugerð um ökuferilsskrá og punktakerfi vegna umferðarlagabrota. Sakborningur undirritar skýrsluna og fær afhent afrit hennar. Lögregla getur boðið sakborningi að ljúka þegar máli með greiðslu sektar á vettvangi. Geri sakborningur það ekki skal honum settur tiltekinn frestur í skýrslunni til að greiða hana.

□ 2. Sekt sem ákveðin er skv. 1. mgr. má fullnægja með að-for eftir því sem segir í 2. mgr. 115. gr.]¹⁾

¹⁾ L. 81/2005, 3. gr.

■ **116. gr.** 1. Ákærandi höfðar opinbert mál með útgáfu ákæru. Í henni skal greina:

a. þann dómkostl sem málið er höfðað fyrir,
b. nafn ákærða, heimilisfang og kennitölu eða fæðingardag,

c. hvert brotið sé sem ákært er út af, hvar og hvenær það er talið framið, heiti þess að lögum og önnur skilgreining og loks heimfærslu þess til laga og stjórnvaldsfyrirmæla, ef því er að skipta,

d. kröfur um refsingu og önnur viðurlög, svo sem svíptingu réttinda og upptöku eigna, þó ekki kröfu um greiðslu sakarkostnaðar.

□ 2. Í ákæru skal einnig tilgreina ótvíráett kröfur borgararéttarlegs eðlis skv. XX. kafla laga þessara, sbr. þó 171. gr.

■ **117. gr.** 1. Hvorki má dæma ákærða fyrir aðra hegðun en þá sem í ákæru greinir né heldur dæma aðrar kröfur á hendur honum. Rétt er þó að dæma áfall á hendur ákærða þótt aukatriði brots, svo sem staður og stund þess, séu ekki skýrt eða

rétt greind, enda telji dómari að vörn hafi ekki verið áfátt þess vegna. Dómari getur gefið ákæranda og ákærða eða verjanda færí á að tjá sig um sakaratriði að þessu leyti, ef þurfa þykir. Dómara er og rétt með sömu skilyrðum að dæma eftir öðrum refsíakvæðum en í ákærða segir, þó aldrei aðrar kröfur en þar greinir.

□ 2. Að öðru leyti en segir í 1. mgr. er dómari óbundinn af kröfum aðila og yfirlýsingum, nema þær séu borgaráréttarlegs eðlis. EKKI skiptir máli hvenær yfirlýsingar koma fram undir rekstri máls.

■ **118. gr.** 1. Ákærandi getur breytt eða aukið við ákærða með útgáfu framhaldsákæru til að leiðréttá augljósar villur eða ef nýjar upplýsingar gefa tilefni til. Framhaldsákæru skal gefa út ekki síðar en þremur vikum eftir að þörfin á henni er kunn.

□ 2. Ákærandi getur fram til þess að dómur gengur afturkallað ákærða sem hann hefur gefið út.

■ **119. gr.** 1. Þegar ákæra hefur verið gefin út á hendur manni nefnist hann ákærði og málið: Ákæruvaldið gegn N.N.

□ 2. Ákæra skal send heráðsdómi ásamt gögnum málsins í nægilega mörgum eintökum að mati dómara. Ákærandi tilkynnar jafnframt dómara hver fari með málið af hálfu ákæravaldsins. Nú er ljóst að farið skuli með mál eftir 129. gr. og skal ákærða fylgja skrá yfir þau sönnunargögn sem ákærandi óskar eftir að fram verði færð við málsmeðferðina, svo og hvaða vitni verði leidd.

□ [3. Ef heráðsdómari telur að gallar séu á málatilbúnaði sem varðað geta frávísun skal hann benda ákæranda á þá. Hins vegar má hann ekki synja um útgáfu fyrirkalls af þeim sökum, enda er hann óbundinn af slíku álti sínu við úrlausn máls.]¹⁾

¹⁾ L. 36/1999, 28. gr.

■ **120. gr.** 1. [Eftir að dómara hefur borist ákæra ákveður hann stað og stund þinghalds þar sem málið verður þingfest.]¹⁾ [Jafnframt gefur hann svo fljótt sem verða má, og eigi síðar en þremur vikum eftir að hann fær í hendur ákærða, út fyrirkall á hendur ákærða sem greini stað og stund þingfestingar ásamt áskorun til hans um að sækja þing.]²⁾ Telji dómari skilyrði til að mál verði dæmt að ákærða fjarstöddum, sbr. 1. mgr. 126. gr., skal þess skilmerkilega getið í fyrirkalli að fjarvist ákærða kunni að verða metin til jafns við viðurkenningu hans og að dómur gangi um málið þótt hann sæki ekki þing, auk þess að heimildir til áfrýjunar slíks dóms séu takmarkaðar, sbr. 150. gr. Ella skal þess getið í fyrirkalli að lögregla megi færa ákærða fyrir dóm, með valdi ef með þarf, ef hann sinnir því ekki.

□ 2. Þegar dómari hefur gefið út fyrirkall skv. 1. mgr. sendir hann það ásamt ákærðu til löggreglustjórans í því umdæmi þar sem ákærði hefst við, en löggreglustjóri annast birtingu ákærða og fyrirkalls fyrir ákærða skv. 20. gr. með þeim fyrirvara sem dómari hefur ákveðið í fyrirkalli.

□ 3. [Við birtingu ákærða og fyrirkalls skal ákærði spurður hvort hann óski eftir verjanda og þá hverjum ef því er að skipta. Skal astöðu ákærða getið í vottorði um birtinguna. Ákærði getur þó frestað að taka ákvörðun um verjanda þar til málið er þingfest.]³⁾

□ 4. Löggreglustjóri endursendir dómara ákærðu og fyrirkall að birtingu lokinni.

¹⁾ L. 36/1999, 29. gr. ²⁾ L. 38/1993, 5. gr. ³⁾ L. 38/1993, 6. gr.

■ **121. gr.** Hafi ákærði óskað eftir skipun verjanda við birtingu ákærðu og fyrirkalls skal dómari taka ákvörðun um skipunina skv. VI. kafla laga þessara. Dómari sendir verjanda af-

rit af gögnum málsins og tilkynnir honum hvenær málið verði þingfest.

XV. kafli. Málsmeðferð í héraði.

■ **122. gr.** 1. Mál er þingfest þegar dómari leggur ákærð og önnur gögnum málsins fram á dómpingi. Þingfesta má mál þótt fyrirkall hafi ekki verið gefið út ef ákærði sækir þing.

□ 2. Við þingfestingu máls skal ákærði spurður hvort hann játi efni ákærðu rétt og honum ...¹⁾ kynnt efni framlagðra skjala ef hann er viðstaddir. Ella skal það gert í þinghaldi þegar ákærði kemur fyrst fyrir dóm eftir þingfestingu máls.

□ [3. Ef skilyrði eru til þess að skipta brotapolá röttargæslumann skal það gert við þingfestingu máls eða ef það er ekki unnt, svo sem vegna þess að ekki hefur náðst til brotapolá, svo fljótt sem verða má eftir þingfestingu.]¹⁾

□ [4.]¹⁾ Hvenær sem er eftir þingfestingu máls getur dómari vísað því frá dómi með úrskurði þótt engin krafa hafi komið fram um það ef hann telur svo bersýnilega annmarka á því, sem ekki verði bætt úr undir rekstri þess, að dómur verði ekki kveðinn upp um efni þess. Áður en máli verður vísað frá dómi skal ákæranda þó gefinn kostur á að tjá sig um málefnið, svo og ákærða hafi hann sótt þing í málinu.

¹⁾ L. 36/1999, 30. gr.

■ **123. gr.** 1. Sæki ákærandi ekki þing verður máli ekki lokíð eða skyrslur tekna fyrir dómi, en dómari ákveður þá nýtt þinghald.

□ 2. Þrátt fyrir ákvæði 1. mgr. getur dómari ákveðið að ljúka máli þótt ákærandi sæki ekki þing ef ákærði kemur fyrir dóm og skilyrði eru til að ljúka því skv. 1. mgr. 124. gr. eða 125. gr., enda hafi ákærandi þá mætt við þingfestingu málsins og ekki mótmælt að því yrði lokið með þessum hætti.

■ **124. gr.** 1. Ef ákærði sækir þing og játar brot má ákærandi gefa honum kost á að ljúka máli með því að hann gangist undir sekt sem greiðist innan tiltekins tíma að viðlagðri vararefsingu, ásamt sakarkostnaði. Fallist ákærði skriflega á slík málalok ...¹⁾ og dómari telur viðurlög hæfileg getur dómari lokið máli með ákvörðun sinni um þau viðurlög og hefur hún sama gildi og dómur, þar á meðal um ítrekunaráhrif ef því er að skipta. Með sama hætti má og leysa úr kröfum á hendur ákærða um svíptingu réttar til að stýra vélknunu farartæki, svo og kröfum um upptöku eigna.

□ 2. Nú telur ríkissaksóknari að saklaus maður hafi fallist á viðurlög skv. 1. mgr. eða að ákærði hafi verið láttinn undirgangast fjarstæð málalok að öðru leyti og getur ríkissaksóknari þá kaert málið til aðra dóms til ónýtingar á ákvörðuninni.

¹⁾ L. 92/1991, 107. gr.

■ **125. gr.** Nú verður máli ekki lokið skv. 124. gr. og ákærði er einungis saksóttur fyrir brot sem getur ekki varðað að lögum þyngri refsingu en átta ára fangelsi, hann játar skýlaust alla þá háttsemi sem honum er gefin að sök og dómari telur ekki ástæðu til að draga í efa að játning sé sannleikanum samkvæm. Tekur dómari þá málið þegar til dóms nema ákærandi mótmæli því og þarf þá ekki að færa fram önnur sönnunargögn. Ef aðilar óska skal þeim þó gefinn kostur á að tjá sig í stuttu máli um lagatríði máls og ákvörðun viðurlaga áður en það er tekið til dóms.

■ **126. gr.** 1. Nú kemur ákærði ekki fyrir dóm þótt honum hafi verið löglega birt fyrirkall og þess getið í því að mál kunni að vera dæmt að honum fjarstöddum, sbr. 1. mgr. 120. gr., og má þá leggja dóm á málið ef dómari telur framlögð gögn nægileg og svo stendur á:

a. að brot þykir ekki varða þyngri viðurlögum en sekt, upptöku eigna og svíptingu réttinda eða

b. að ákærði hefur ádur komið fyrir dóm og játað skýlaust alla þá háttsemi sem honum er gefin að sök og dómarí telur ekki ástæðu til að draga í efa að játning sé sannleikanum samkvæm, enda verði ekki dæmd þyngri refsing en sex mánaða fangelsi.

□ 2. Nú hefur máli verið lokið með dómi skv. 1. mgr. og getur ákærði þá krafist þess að það verði endurupptekið til nýrrar meðferðar í héraði ef hann sannar að hann hafi haft lögmæt forföll og ekki verið unnt að tilkynna það í tíma eða fyrirkall skv. 120. gr. hafi ekki borist honum í tæka tið.

□ 3. Krafa um endurupptökum skv. 2. mgr. skal gerð fyrir þeim dólmstóli þar sem dómur var kveðinn upp innan þess frests sem um getur í [2. mgr. 151. gr.]¹⁾ Dómari tekur ákvörðun um hvort krafan verði tekin til greina, en synjun um endurupptökum má kæra til æðra dóms. Sé krafan tekin til greina fer fram ný dómsmeðferð. Sæki ákærði þá ekki þing skal sú meðferð felld niður og fyrri dómur standa.

¹⁾ L. 37/1994, 3. gr.

■ 127. gr. Nú kemur ákærði ekki fyrir dóum við þingfestingu málss og því verður ekki lokið samkvæmt því sem í 1. mgr. 126. gr. segir og ákveður dómarí þá nýtt þinghald í samráði við ákæranda og leggur fyrir lögreglu að færa ákærða fyrir dóum.

■ 128. gr. 1. Komi fram frávísunarkrafa við þingfestingu málss eða í þinghaldi skv. 127. gr. gefur dómarí ákæranda og ákærða kost á að tjá sig um málið. Dómari tekur afstöðu til kröfu um frávísun málssins með úrskurði.

□ 2. Við þingfestingu eða í þinghaldi skv. 127. gr. gefst ákærða kostur á að leggja fram þau sönnunargögn sem hann hyggst færa fram við málsméðferð. Hann skal jafnframta láta uppi hvort hann hyggst leiða vitni í málino og þá hver. Dómari getur þó frestað máli ef hann telur að ilum það nauðsynlegt til að taka afstöðu til málss eða afla frekari sönnunargagna. Að jafnaði skal dómarí ekki ákveða þing til aðalmeðferðar málss fyrr en aðilar hafa lýst lokið öflun skjala og annarra sýnilegra sönnunargagna.

□ 3. Dómari getur beint til ákæranda að afla gagna um tiltekin atriði málss eftir því sem honum þykir nauðsyn vera til skýringar á máli.

□ 4. Dómara er rétt að meina ákæranda eða ákærða að leggja fram gögn í máli eða leiða vitni ef sú sönnunarfærsla er sýnilega þarflaus til upplýsingar málssins.

□ 5. Dómari ákveður hvort mál verði munnlega flutt eða skriflega. Dómari skal ekki ákveða skriflegan flutning málss nema sérstaklega standi á og ákærandi og ákærði óska þess eða hann telur hættu á að málið skýrist ekki nægilega með munnlegum málflutningi. Ákvörðun samkvæmt þessari málsgrein skal færð í þingbók.

■ 129. gr. 1. Dómari ákveður í þinghaldi hvenær aðalmeðferð málss skuli háð, en þá skulu að jafnaði fara fram í einni lotu skýrlutökur og munnlegur málflutningur. [Jafnframt skal dómarí taka ákvörðun um það hvort aðalflutningur skuli fara fram fyrir luktum dyrum skv. 2. mgr. 8. gr.]¹⁾

□ 2. Heimilt er að taka skýrlu af ákærða eða þýðingarmiklum vitnum ádur en aðalmeðferð hefst, enda verði sá sem skýrlu á að gefa fjarverandi vegna lögmætra forfalla.

□ 3. Aðalmeðferð hefst með því að ákærandi gerir stuttlega grein fyrir ákæru og hvaða gögnum hún sé studd. Þá skal teknin skýrla af ákærða. Ef ákærði játar að hafa framið það brot sem hann er ákærður fyrir ákveður dómarí í samráði við málflutjendur hvort og þá að hve miklu leyti þörf er frekari sönnunarfærslu. Síðan eru teknar skýrlur af vitnum. Að loknum

skýrlutökum fer fram munnlegur málflutningur. Ákærandi talar fyrst og ákærði síðan. Má hvor aðili flytja tvær ræður. Flytji verjandi málið fyrir ákærða er ákærða sjálfum rétt að taka til málss að loknum ræðum ákæranda og verjanda. Að loknum málflutningi er málið tekið til dóms.

□ 4. Ákærði á rétt á að vera við aðalmeðferð málss. Dómari getur þó ákveðið að ákærði víki af þingi meðan skýrla er tekin af öðrum sem er ákærður í málino eða meðan vitni gefur skýrslu, sbr. 6. mgr. 59. gr.

¹⁾ L. 36/1999, 31. gr.

■ 130. gr. Sé mál skriflega flutt skal taka skýrlur af ákærða og vitnum ádur en málflutningur hefst. Síðan skal gefa ákæranda kost á að skila sókn til viðbótar ákæru, en að því búnu gefst ákærða kostur á að skila vörn. Framhaldssókn og framhaldsvörn má skila einu sinni af hálfu hvors aðila. Að loknum málflutningi skal málið tekið til dóms.

■ 131. gr. Nú telur dómarí eftir dómtökum málss nauðsynlegt að fram komi frekari gögn, spyrja þurfi ákærða eða vitni nánar, leggja fram skjöl o.s.frv. og ákveður hann þá framhaldsméðferð í samráði við málflytjendur ef því er að skipta. Að lokinni framhaldsméðferð skal gefa málflytjendum kost á að gera athugasemdir til viðbótar málflutningi sínum og að því loknu er mál tekið til dóms á ný.

■ 132. gr. Dómari lýsir mál niður fallið:

a. ef ákærði andast meðan á málsméðferð stendur, nema ákveða megi físekt eða upptökum eigna úr dánarbúi hans,

b. ef ákærandi afturkallar ákæru ádur en dómur gengur,

c. ef saksókn er háð kröfu þess sem misgert er við og hann fellur frá kröfu um saksókn ádur en héraðsdómur gengur nema ákærandi telji rétt vegna almannahags að halda mál-inu áfram.

■ 133. gr. 1. Hraða skal meðferð málss eftir föngum.

□ 2. Dómur skal kveðinn upp svo fljótt sem unnt er og að jafnaði ekki síðar en þremur vikum eftir dómtökum. Ef ekki er kostur að kveða upp dóum svo fljótt skal gerð grein fyrir orsökum þess í dóminum.

□ 3. Ákærði skal kvaddur til að vera viðstaddir uppsögu héraðsdóms sé þess kostur. [Sæki ákærði þing telst dómur birtur fyrir honum en annars lætur ákærandi birta dóum skv. 20. gr. Séu ákærða gerð viðurlög er varða sektum eða upptökum eigna sem svarar til lægri fjárhæðar en áfrýjunarfjárhæð í einkamálum ásamt greiðslu sakarkostnaðar þarf ekki að birta honum dóum þótt ekki sé sott þing af hálfu ákærða við uppkvaðningu hans.]¹⁾[²⁾]

□ 4. [Endurrit af dómi skal að öðru jöfnu vera til reiðu við dómsuppsögu, en að öðrum kosti ekki síðar en viku eftir þann tíma.]³⁾

¹⁾ L. 124/2005, 1. gr. ²⁾ L. 81/2005, 4. gr. ³⁾ L. 37/1994, 4. gr.

XVI. kaffli. Dómsúrlausnir héraðsdóms.

■ 134. gr. 1. Að því leyti sem lög þessi kveða ekki á um að dómarí taki afstöðu til atriða málss í dómi eða með úrskurði má hann ráða þeim til lykta með ákvörðun sinni. Skal ákvörðun færð í þingbók eða vera skrifleg með öðrum hætti þar sem mælt er svo fyrir í lögum þessum.

□ 2. Úrskurðir dómarí sambandi við rannsókn eða flutning málss skulu færðir í þingbók. Í þeim skal niðurstaða rökstudd í stuttu máli og síðan dregin saman úrskurðarorð.

■ 135. gr. 1. [Í dómi skal greina dólmstóli og nafn dómarí eða nöfn ef fleiri eru en einn, stað og stund dómsuppkvaðningar, nafn, kennitölu eða fæðingardag og heimili ákærða, sakarefni, lýsingu málssatvika í aðalatriðum og röksemmdir dómarí um niðurstöðu og viðurlög. Í röksemndum dómarí

skal koma skýrlega fram hvað hann telji sannað í máli og með hverjum hætti. Niðurstöður skulu loks dregnar saman í dómsorð.]¹⁾

□ 2. Í dómi í máli sem dæmt er skv. 125. gr. nægir að í stað málavaxtalýsingar sé skírkotað til ákæru og þess getið að málid sé dæmt samkvæmt skýlausri játningu ákærða. Ef mál er dæmt að ákærða fjarstöddum skv. 1. mgr. 126. gr. má á sama hátt skírkota til verknaðarlýsingar í ákæru og taka fram að ákærði hafi ekki sótt þing þótt þess hafi verið getið í fyrirkalli að málid kynni að verða dæmt að honum fjarstöddum.

¹⁾ L. 37/1994, 5. gr.

■ **136. gr.** 1. Ef dómur er fjölskipaður og mál munnlega flutt skulu allir dómundur hafa heyrt flutning þess. Ef þeir geta ekki allir tekið þátt í uppsögu dóms skal nefna dómara í stað þess eða þeirra sem misst hefur við og endurtaka munnlegan flutning móals.

□ 2. Dómendur skulu ræða samningu dóms og ákvörðun um niðurstöðu fyrir luktum dyrum. Afl atkvæða ræður úrslitum um hvert atriði. Nú verður dómari í minni hluta um eitthvert atriði og skal hann allt að einu taka þátt í ályktun um önnur atriði. Formaður dóms stýrir atkvæðagreiðslu og samningu dóms.

□ 3. Ágreiningsatkvæði skulu birt á sama hátt og dómur.

■ **137. gr.** 1. Dómari getur, þegar hann telur ástæðu til, breytt ákvörðunum sínum í sambandi við rekstur móals, svo og þeim úrskurðum sem binda ekki enda á sakarefni.

□ 2. Dómur bindur ákærða, ákæranda og aðra um þau atriði sem þar eru dæmd.

□ 3. Dómur er bindandi fyrir dómara þegar hann hefur verið kveðinn upp. Þó er dómara heimilt að leiðréttu ritvillur, reikningsskekjur, nafnskekjur og aðrar bersýnilegar villur í dómi.

■ **138. gr.** 1. Dómur hefur fullt sönnunargildi um þau mólastvik sem í honum greinir uns hið gagnstæða er sannað.

□ 2. Krafa, sem dæmd er að efni til, verður ekki borin undir sama eða hliðsettan dóm að nýju framar en í lögum þessum segir. Nýju máli um slíka kröfu skal vísa frá dómi.

■ **139. gr.** 1. Ákvæði í dómi um refsingu og önnur viðurlög má ekki fullnægja fyrr en afráðið er hvort máli verður skotið til æðra dóms. Áfrýjun frestar fullnustu dóms um refsingu og önnur viðurlög.

□ 2. Dómari getur þó ákveðið að ákvæði um missi réttinda komi þegar til framkvæmda ef ákvæði eru sett til verndar lífi, heilsu eða eignum einstakra manna eða almennings, óviðurkvæmilegt má telja að dómfelldi haldi réttindum þrátt fyrir áfrýjun eða lög bjóða að áfrýjun fresti ekki áhrifum réttindamissis. Dómari skal taka fram í dómsorði ef ákvörðun um áfrýjun frestar ekki ákvæðum dóms að þessu leyti.

□ 3. Dómari getur með sama hætti mælt fyrir um að ákvörðun um áfrýjun fresti ekki dómsákvæðum skv. 62., 63., 65. eða 67. gr. almennra hegningarlaga.

■ **140. gr. . . .¹⁾**

¹⁾ L. 37/1994, 6. gr.

XVII. kafli. Kæra til æðra dóms.

■ **141. gr.** Aðilar kærumáls eru annars vegar ákærandi eða rannsóknaraðili, sem hefur krafist þeirrar dómsúrlausnar sem kærð er, og hins vegar sakborningur eða annar sá sem kærð úrlausn varðar.

■ **142. gr.** 1. Að því leyti sem ekki er mælt á annan veg í lögum þessum sæta úrskurðir og ákvarðanir dómara kæru til Hæstaréttar nema:

a. um hvort meðdómendur skuli til kvaddir,

b. um brottvísun af dómpingi . . .¹⁾ og bann við að skýra opinberlega frá því sem fram fer í þinghaldi,

c. um handtökumanns,

d. um að skipa skuli verjanda [eða réttargæslumann],¹⁾

e. um synjun frests,

f. um skriflegan eða munnlegan málflutning,

g. um framhaldsmeðferð skv. 131. gr.,

h. um að sameina mál eða kljúfa það í fleiri mál,

i. um synjun frávísunar,

j. um að mál verði endurupptekið skv. 3. mgr. 126. gr.

□ 2. Eftir að aðalmeðferð móals skv. 129. gr. er byrjuð og að því leyti sem ekki er kveðið á annan veg í lögum þessum verða úrskurðir og ákvarðanir dómara ekki kærðar til Hæstaréttar nema:

a. um frávísun móals, niðurfellingu eða frestun,

b. um þvingunarráðstafanir skv. X., XI. og XIII. kafla,

c. um hvort vitni verði leitt, spurning verði lögð fyrir það eða því gert að svára henni,

d. um atriði sem varða annars hagsmuni manns sem ekki aðild að málinu.

□ 3. Úrskurður dómara verður ekki kærður til Hæstaréttar ef athöfn, sem kveðið er á um í úrskurðinum, hefur þegar farið fram eða ástand, sem leitt hefur af ákvæðum úrskurðarins, er þegar um garð gengið. Sama gildir um ákvarðanir sem dómarí tekur.

□ 4. Nú hefur úrskurður eða ákvörðun dómara verið kærð til Hæstaréttar og svo fer sem í 3. mgr. segir eftir þann tíma, en áður en dómur er felldur í kærumálinu, og skal þá málunu vísað frá Hæstarétti.

¹⁾ L. 36/1999, 32. gr.

■ **143. gr.** 1. Kæra úrskurðar um þvingunaraðgerð skv. X.–XIII. kafla frestar ekki framkvæmdum í máli.

□ 2. Þegar öðruvísi stendur á frestar kæra framkvæmdum við rannsókn eða mólsmeðferð, nema dómari telji sérstaka ástæðu til að ætla að framkvæmdin geti ekki beðið niðurstöðu Hæstaréttar.

■ **144. gr.** 1. Dómari leiðbeinir þeim sem hlut eiga að máli um rétt þeirra til að kæra dómsúrlausn og um kærufrest. Hann skal eftir því sem unnt er ganga þegar úr skugga um hvort kært verði.

□ 2. Kærandi skal lýsa kæru sinni innan þriggja sólarhringa frá því hann fékk vitnesku um þá úrlausn sem hann vill kæra.

□ 3. Kæru skal lýst bréflega til dómara eða með bókun í þingbók og skal koma fram í henni í hvaða skyni kært er og hvaða kröfur séu gerðar, svo og aðrar athugasemdir og skýringar sem kæranda þykir ástæða til.

■ **145. gr.** 1. Dómari sendir Hæstarétti kæruna ásamt eftirriti þinghaldar og öðrum gögnum mólsins, nema hann telji rétt að fella sjálfur hina kærðu úrlausn úr gildi. Gögnin sendir dómari í fjórðiti ásamt athugasemendum sínum ef hann vill.

□ 2. Ef kæra er borin fram af rannsóknara eða ákæranda skal hann tilkynna sakborningi kæruna eða öðrum þeim sem hún varðar. Ef kæra er borin fram af öðrum skal dómari tilkynna ákæranda eða rannsóknara, eftir því hvort við á, um kæruna.

□ [3. Aðilar kærumáls geta sent Hæstarétti skriflegar athugasemdir sínar um kærumálið innan sólarhrings eftir að kæra hefur borist réttinum.]¹⁾

¹⁾ L. 36/1999, 33. gr.

■ **146. gr.** 1. Að liðnum fresti skv. 3. mgr. 145. gr. eða þegar greinargerðir hafa borist Hæstarétti leggur hann dóm á málid. Ef kæra frestar framkvæmd úrlausnar skal Hæstiréttur hafa lagt dóm á málid innan tíu daga frá móttöku skjalanna, nema

það sé sérstaklega margbrotið eða rétturinn telji óhjákvæmi-legt að nýrra gagna sé aflað. Dómsuppsaga má aldrei dragast lengur en þrjár vikur eftir að öll skjöl, þar með talin ný gögn, hafa borist réttinum.

□ 2. Fyrir tilefnislausa kæru má gera kæranda sekt sem renni í ríkissjóð.

□ 3. Héraðsdómara skal sent endurrit hæstaréttardóms og tilkynnir hann aðilum niðurstöðu kærumáls þegar í stað.

XVIII. kafli. Áfrýjun.

■ 147. gr. [Samkvæmt ákvæðum þessa kafla má áfrýja til Hæstaréttar héraðsdómi í opinberu málí í því skyni að fá:

a. endurskoðun á ákvörðun viðurlaga,

b. endurskoðun á niðurstöðum sem eru byggðar á skýringu eða beitingu réttarreglna,

c. endurskoðun á niðurstöðum sem eru byggðar á mati á sönnunargildi annarra gagna en munlegs framburðar fyrir héraðsdómi,

d. ómerkingu á héraðsdómi og heimvísun máls,

e. frávísun máls frá héraðsdómi.]¹⁾

¹⁾ L. 37/1994, 7. gr.

■ 148. gr. [Ríkissaksóknari getur áfrýjað héraðsdómi ef hann telur ákærða ranglega sýknaðan eða refsingu eða önnur viðurlög að mun of væg, sbr. þó 150. gr. Honum er einnig heimilt að áfrýja dómi ákærða til hagsbóta.]¹⁾

¹⁾ L. 37/1994, 8. gr.

■ 149. gr. 1. [Ákærði, sem hefur verið sakfelldur í héraði, getur áfrýjað héraðsdómi, sbr. þó 150. gr.

2. Lögráðamaður kemur í stað ákærða um ákvarðanir um áfrýjun ef ákærði er ósjálfráða.

3. Nú er ákærði láttinn og getur þá maki hans, foreldri, systkin, barn eða sá sem tengist honum þannig vegna ætt-leiðingar áfrýjað dómi fyrir hans hönd.]¹⁾

¹⁾ L. 37/1994, 9. gr.

■ 150. gr. 1. [Nú hefur ákærði ekki sótt þing í héraði og mál verið dæmt að honum fjarstöddum skv. 1. mgr. 126. gr. og verður þá dómi aðeins áfrýjað um lagaatriði eða viðurlög og að fengnu leyfi Hæstaréttar.

□ 2. Áfellisdómi verður aðeins áfrýjað með leyfi Hæstaréttar ef ákærða er þar hvorki ákveðin frelsissvipting né sekt eða eignauptaka sem er hærri en áfrýjunarfjárhæð í einkamálum.

□ 3. Beiðni um leyfi til áfrýjunar skv. 1. eða 2. mgr. skal vera skrifleg og ítarlega rökstudd og berast Hæstarétti innan áfrýjunarfrests. Leiti ákærði eftir áfrýjunarleyfi skal beiðni um það beint til ríkissaksóknara ásamt tilkynningu skv. 2. mgr. 151. gr. Afhending beiðni um leyfi til áfrýjunar rýfur áfrýjunarfrest. Hæstiréttur skal gefa gagnaðila kost að tjá sig um beiðni innan tiltekins frests. Áfrýjunarleyfi verður ekki veitt nema sérstakar ástæður mæli með því.]¹⁾

¹⁾ L. 37/1994, 10. gr.

■ 151. gr. 1. [Ef ákærði er staddir við uppkvaðningu héraðsdóms skal dómarí kynna honum rétt hans til áfrýjunar og frest til að lýsa henni yfir. [Pegar annars er þörf á að birta dóm skal sá sem birtir annast þetta.]¹⁾ Skal getið að þess hafi verið gætt í bókun í þingbók eða birtingarvottorði.

□ 2. [Ákærði skal lýsa yfir áfrýjun dóms í bréflegri tilkynningu til ríkissaksóknara innan fjögurra vikna frá birtingu dómsins, þegar birtningar hefur verið þörf skv. 3. mgr. 133. gr., en ella innan þess tíma frá uppkvaðningu hans.]¹⁾ Í tilkynningunni skal tekið nákvæmlega fram í hverju skyni sé áfrýjað, þar á meðal varðandi kröfur skv. XX. kafla ef því er að skipta. Ríkissaksóknara og öðrum ákærendum er skylt að

veita ákærða leiðbeiningar um gerð tilkynningar ef eftir því er leitað.

□ 3. Berist ríkissaksóknara ekki tilkynning ákærða um áfrýjun innan frests skv. 2. mgr. skal líta svo á að ákærði vilji hlíta héraðsdómi.]²⁾

¹⁾ L. 8/2005, 5. gr. ²⁾ L. 37/1994, 11. gr.

■ 152. gr. [Nú hyggst ríkissaksóknari áfrýja héraðsdómi og skal þá áfrýjunarstefna gefin út innan átta vikna frá uppkvaðningu hans. Ef ákærði áfrýjar dómi getur ríkissaksóknari áfrýjað honum af hálfu ákærvalds pótt sá frestur sé liðinn.]¹⁾

¹⁾ L. 37/1994, 12. gr.

■ 153. gr. 1. [Ríkissaksóknari skal vera sóknaraðili máls fyrir Hæstarétti, hvort sem hann hefur sjálfur áfrýjað dómi eða ákærði.

□ 2. Nú er áfrýjun dóms ráðin og gefur þá ríkissaksóknari út áfrýjunarstefnu þar sem skal greina:

a. heiti og númer sem málið bar fyrir héraðsdómi, fyrir hverjum héraðsdómstóli var leyst úr málinu og hvenær dómur var kveðinn upp í því,

b. nafn ákærða, kennitölu eða fæðingardag og heimili, svo og hver komi fram fyrir hans hönd við áfrýjun skv. 2. eða 3. mgr. 149. gr. ef því er að skipta,

c. hvort áfrýjað sé af hálfu annars málsaðila eða beggja og nákvæmlega í hverju skyni það sé gert, þar á meðal hvort máli sé áfrýjað varðandi kröfu skv. XX. kafla, hafi hún verið dæmd að efni til í héraðsdómi,

d. að ákærða sé stefnt til Hæstaréttar og málið verði tekið þar fyrir svo fljótt sem verða má án frekara fyrirkalls.

□ 3. Ríkissaksóknari lætur birta áfrýjunarstefnu fyrir ákærða og skal honum þá um leið gefinn kostur á að bera fram ósk um verjanda. Að því búnu sendir ríkissaksóknari Hæstarétti stefnuna með sönnun fyrir birtingu hennar ásamt endurritti héraðsdóms og skipar Hæstiréttur ákærða verjanda nema hann óski eftir að flytja mál sitt sjálfur, enda sé hann hafur til þess að mati dómsins.]¹⁾

□ [4. Ríkissaksóknari tilkynnir brotaþola enn fremur um áfrýjun. Ef úrlausn héraðsdóms um einkaréttarkröfur hans hefur verið áfrýjað skal honum um leið gefinn kostur á að bera fram ósk um réttargæslumann. Ef skilyrði eru til þess að skipa brotaþola réttargæslumann gerir Hæstiréttur það.]²⁾

¹⁾ L. 37/1994, 13. gr. ²⁾ L. 36/1999, 34. gr.

■ 154. gr. 1. [Pegar áfrýjun er ráðin skal héraðsdómstóllinn, þar sem var leyst úr máli, verða við beiðni ríkissaksóknara um að afhenda honum dómgerðir.

□ 2. Pégars ríkissaksóknara hafa borist gögn skv. 1. mgr. og verjandi hefur verið skipaður skal ríkissaksóknari að höfðu samráði við verjanda búa til málgögn, en til þeirra teljast samrit af þeim málsskjölum og endurritum sem aðilarin telja þörf á við úrlausn máls eins og áfrýjun er háttáð. Hæstarétti skulu síðan afhent málgögn í þeim fjölda eintaka sem hann telur þörf á, svo og dómgerðir.

□ 3. Hæstiréttur setur nánari reglur um frágang málsgagna og dómgerða.]¹⁾

¹⁾ L. 37/1994, 14. gr. Rg. 461/1994 og 462/1994.

■ 155. gr. 1. [Pegar málsgögn hafa verið afhent skal [skrifstofa Hæstaréttar]¹⁾ veita þeim aðila máls, sem hefur hlutast til um áfrýjun, tiltekinn frest til að skila skriflegri greinargerð og gögnum sem hann kann enn að telja vanta og hann hyggst byggja mál sitt á fyrir Hæstarétti. Pégars greinargerð og gögn hafa borist veitir [skrifstofa Hæstaréttar]¹⁾ gagnaðila frest til að skila greinargerð og gögnum af sinni hálfu. Hvor aðilinn

um sig skal senda hinum aðilanum afrit af greinargerð og gögnum sínum um leið og hann afhendir þau Hæstarétti.

□ 2. Í greinargerð málсаðila skal koma fram:

a. hvers hann krefjist fyrir Hæstarétti,

b. hvort hann felli sig við lýsingu málsatvika í héraðsdomi og röksemadir fyrir niðurstöðu, en ef svo er ekki skal getið á stuttan og gagnorðan hátt í hverjum atriðum hann sé ósammála og hvernig hann rökstyðji í meginatriðum kröfur um breytingu á niðurstöðum héraðsdóms,

c. athugasemdir við málatilbúnað gagnaðila ef þeirra er þörf,

d. hvort hann hyggist enn leggja ný gögn fram fyrir Hæstarétti á síðari stigum og hver þau séu þá í meginatriðum.

□ 3. Málсаðilum er heimilt að leggja frekari gögn fyrir Hæstarétti, en þau skulu þá afhent [skrifstofu Hæstaréttar]¹⁾ og kynnt gagnaðila ekki síðar en einni viku fyrir flutning málss. Frá þessu getur Hæstiréttur vikið ef sérstaklega stendur á, enda séu aðilar á það sáttir að ný gögn komi fram með skemmri fyrirvara. Ríkissaksóknara er þó jafnan heimilt að leggja fram nýtt sakavottorð ákærða við upphaf málflutnings.]²⁾

¹⁾ L. 15/1998, 36. gr. ²⁾ L. 37/1994, 15. gr.

■ 156. gr. 1. [Hæstiréttur getur kveðið upp dóm um frávísun málss frá Hæstarétti vegna galla á málatilbúnaði þar fyrir dómi án þess að málflutningur fari áður fram. Á sama hátt getur Hæstiréttur ómerkt héraðsdóm ef verulegir gallar hafa verið á meðferð málss í héraði og vísað því frá héraðsdómi ef undirbúningi undir málshöfðun hefur verið áfátt í meginatriðum.]

□ 2. Nú er málatilbúnaði áfátt, án þess að nauðsynlegt þyki þó að vísa máli frá eða ómerkja héraðsdóm, og getur þá Hæstiréttur lagt fyrir aðila að afla gagna um tiltekin atriði eða grípa til annarra aðgerða til að ráða bót þar á.

□ 3. Áður en málflutningur fer fram getur Hæstiréttur tekið mál fyrir á domþingi eftir þörfum til að ráða til lykta atriðum varðandi rekstur þess. Skulu aðilar kvaddir fyrir dóm með hæfilegum fyrirvara í þessu skyni.]¹⁾

¹⁾ L. 37/1994, 16. gr.

■ 157. gr. 1. [Mál skal að jafnaði flutt munnlega fyrir Hæstarétti. Hæstiréttur getur þó ákveðið að mál verði skriflega flutt ef sérstakar ástæður mæla með því. Hæstiréttur getur einnig ákveðið að mál verði dómtekið án sérstaks málflutnings ef samhljóða óskir koma fram um það frá aðilum eða dómi er aðeins áfrýjað um ákvörðun viðurlaga.]

□ 2. Nú er ákveðinn munnlegur flutningur í mál og skal þá hvor aðili um sig tilkynna Hæstarétti að fram komnum greinargerðum þeirra beggja hve langan tíma þeir áætli hvor fyrir sitt leyti að þurfi til að flytja málflutningsræður. Hæstiréttur ákveður hvenær munnlegur málflutningur fer fram og tilkynnar það aðilum með hæfilegum fyrirvara. Um leið skal aðilum tilkynnt hve langan tíma þeir fái til að flytja málflutningsræður ef ekki er fallist á óskir þeirra í þeim efnunum. Hæstiréttur getur við sama tækifæri beint til aðilanna að þeir afhendi hvor um sig með tilteknun fyrirvara stutt yfirlit um atvik málss í tímaröð, helstu röksemadir sínar og tilvísanir í fræðirit og dóma sem þeir hyggjast styðjast við í málflutningi.

□ 3. Hæstiréttur getur ákveðið að munnleg sönnunarfærsla fari þar fram í þeim mæli sem hann telur þörf, enda þyki hon-

um í ljósi atvika ástæða til að ætla að sú sönnunarfærsla geti haft áhrif á úrslit málss.]¹⁾

¹⁾ L. 37/1994, 17. gr.

■ 158. gr. 1. [Áður en munnlegur málflutningur hefst á domþingi skal gerð grein fyrir dómsorði héraðsdóms og áfrýjunarstefnu að því leyti sem forseti telur þess þörf til skýringar á málflutningi. Verður svo flutt frumræða af hálfu ákærvalds og síðan af hálfu ákærða nema forseti hafi ákveðið aðra röð og aðilum verið tilkynnt það í boðun til málflutnings. Eftir frumræður eiga aðilar kost að færa fram stutt andsvör í sömu röð. Flytji verjandi málið af hálfu ákærða getur forseti heimilað ákærða sjálfum að koma að stuttum athugasemdu að loknum andsvörum verjanda.]

□ 2. Í málflutningi skal gera grein fyrir þeim atriðum í niðurstöðum héraðsdóms sem er leitað breytinga á, kröfum í þeim efnum og röksemendum fyrir þeim. Skal forðast málalengingar og málflutningi beint að þessum atriðum einum ásamt nauðsynlegri frásögn af öðru sem þarf samhengis vegna.]

□ 3. Forseti stýrir pinghaldi. Hann getur krafist að málflytjandi halddi sér við efnid og láti vera að fjalla um þá þætti málss sem eru ekki til endurskoðunar eða ástæðulaust er af öðrum sökum að gera frekari grein fyrir. Forseti getur stöðvað málflutning ef ræður verða langar úr hófi fram eða sett honum tímatakmark og við þau bundið enda á málflutning.]

□ 4. Að loknum málflutningi tekur Hæstiréttur málið til dóms.]¹⁾

¹⁾ L. 37/1994, 18. gr.

■ 159. gr. 1. [Refsing og önnur viðurlög á hendur ákærða verða ekki þyngd með dómi Hæstaréttar nema dómi hafi verið áfrýjað í því skyni af hálfu ákærvalds.]

□ 2. Nú hefur dómi verið áfrýjað af hálfu ákærvalds en ekki af hálfu ákærða og getur þá Hæstiréttur allt að einu breytt dómi ákærða til hagsbóta.]

□ 3. Við áfrýjun til endurskoðunar á dómi að efni til breytir Hæstiréttur ekki viðurlögum samkvæmt honum nema þau séu utan marka viðkomandi refsilagaákvæða eða í verulegu ósamræmi við brot ákærða.]

□ 4. Hæstiréttur getur ekki endurmetið niðurstöðu héraðsdómara um sönnunargildi munnlegs framburðar nema hlutadeigandi vitni eða ákærði hafi gefið skýrslu þar fyrir dómi.]

□ 5. Nú telur Hæstiréttur líkur fyrir að niðurstaða héraðsdómara um sönnunargildi munnlegs framburðar fyrir dómi kunni að vera röng svo að einhverju skipti um úrslit málss og vitni eða ákærði sem eiga í hlut hafa ekki gefið munnlega skýrslu fyrir Hæstarétti og getur þá Hæstiréttur felt úr gildi héraðsdóm og meðferð málssins í héraði í þeim mæli að munnleg sönnunarfærsla geti farið þar fram eftir þörfum og leyist verði úr málri á ný.]¹⁾

¹⁾ L. 37/1994, 19. gr.

■ 160. gr. . .¹⁾

¹⁾ L. 15/1998, 35. gr.

■ 161. gr. Nú þykir sækjandi eða verjandi hafa gerst sekur um vanräkslu eða önnur glöp í undirbúningi eða flutningi opinbers málss fyrir Hæstarétti og getur rétturinn þá gert honum sekt sem renni í ríkissjóð.]

■ 162. gr. Nú telur Hæstiréttur galla að vísu vera á verki héraðsdómara, sækjanda, verjanda eða annarra, en ekki slíka sem sektum eigi að varða, og getur rétturinn þá vítt viðkomendur fyrir þá eftir því sem honum þykir ástæða til.]

■ 163. gr. [Eftir því sem átt getur við fer að öðru leyti um meðferð og úrlausn opinberra málá fyrir Hæstarétti eftir fyr-

irmælum laga um meðferð einkamála, svo og ákvæðum þessara laga um meðferð málss í heraði.]¹⁾

¹⁾ L. 37/1994, 20. gr.

XIX. kaffi. Sakarkostnaður.

■ 164. gr. [1. Til sakarkostnaðar teljast óhjákvæmileg útgjöld vegna rannsóknar málss og meðferðar þess, þar á meðal:

a. þóknun verjanda og réttargæslumanns, svo og annar kostnaður vegna varnar í málinu og réttargæslu fyrir brotabelta,

b. kostnaður við sérfræðilegar álitsgerðir, mats- og skoðunargerðir og afnot muna annarra manna, svo og vitnaþóknun,

c. birtingargjöld,

d. kostnaður af fullnustu refsingar og annarra viðurlaga með aðfarargerð og eftir atvikum nauðungarsölu.

□ 2. Af opinberu máli greiðast engin dómsmálagjöld.]¹⁾

¹⁾ L. 36/1999, 35. gr.

■ 165. gr. 1. Ákærði, sem sakfelldur er fyrir það brot eða þau brot sem honum eru gefin að sök, skal dæmdur til greiðslu sakarkostnaðar. Ef ákærði er sakfelldur fyrir sum brotin en sýknaður af öðrum getur dómarí dæmt ákærða til að greiða ákveðið hlutfall sakarkostnaðar, en ákveðið að kostnaður greiðist að öðru leyti úr ríkissjóði.

□ 2. Nú eru tveir menn eða fleiri sóttir til refsingar í máli saman og sekir dæmdir og skal þá hvorum (hverjum) þeirra gert að greiða einum sér þóknun verjanda síns ef hann hefur fengið skipaðan annan verjanda en hinn eða hinir. Þá sem saman eru um verjanda skal dæma in solidum til að greiða þóknun hans.

□ 3. Nú hafa ákærðu allir eða báðir tekið þátt í broti með vitund og vilja hvor (hver) annars og eru sakfelldir í sama máli og skal þá venjulega dæma þá til að greiða sakarkostnað in solidum. Ef samband einhværra þeirra eða allra um brot hefur ekki verið slíkt skiptir dómarí sakarkostnaði milli þeirra í þeim hlutföllum sem honum þykja sanngjörn.

■ 166. gr. 1. Nú er ákærði dæmdur sýkn af refsíkröfum af hvaða ástæðu sem er eða refsímál gegn honum fellur niður og verður hann þá ekki dæmdur til að greiða sakarkostnað, nema hann hafi orðið valdur að kostnaði með vísvitandi og stórkostlegu ólögmætu framferði í rannsókn eða meðferð málss.

□ 2. Nú eru tveir menn hafðir fyrir sökum og sumir sýknaðir en sumir sakfelldir og skal þá draga frá þann hluta kostnaðar sem telja má að aðeins komi hinum sýknaða við, nema telja megi hinn dómfellda eða hina dómfelldu beinlínis hafa valdið honum. Ef slíkur frádráttur verður ekki gerður nákvæmlega metur dómarí í hvaða hlutföllum hinn sakfelldi skuli bera sakarkostnað á móti ríkissjóði.

■ 167. gr. [Kostnað, sem ákærandi, verjandi, réttargæslumaður eða lögregla valda vegna vanrækslu eða skeytigarleysis í starfi sínu, skal ekki dæma ákærða til að greiða.]¹⁾

¹⁾ L. 36/1999, 36. gr.

■ 168. gr. [1. Í dómi eða úrskurði, ef máli lýkur án dóms, skal ef það að við kveða á um skyldu ákærða til að greiða sakarkostnað sem tiltekinn er með ákveðinni heildarfjárhæð í dómi. Þar af skal sérstaklega greina þóknun verjanda og réttargæslumanns með tiltekinni fjárhæð.

□ 2. Ákærandi skal taka saman yfirlit yfir þau útgjöld sem hlotist hafa af málinu og teljast til sakarkostnaðar. Skal það yfirlit lagt fram á dómpingi áður en mál er tekið til dóms.]¹⁾

¹⁾ L. 81/2005, 6. gr.

■ 169. gr. [1. Ef ákærði áfrýjar heraðsdómi og hann er sýknaður með öllu eða að hluta með dómi Hæstaréttar eða viðurlög eru þar milduð skal kostnaður af áfrýjun málsins felldur á ríkissjóð eða honum skipt samkvæmt því sem segir í 1. mgr. 165. gr.

□ 2. Ef ríkissaksóknari áfrýjar heraðsdómi en ákærði ekki og viðurlög eru ekki þyngd svo neinu nemi með dómi Hæstaréttar verður kostnaður af áfrýjun málsins felldur á ríkissjóð.

□ 3. Kærumálskostnaður verður ekki dæmdur fyrir Hæstarétti nema máli sé þá lokið með dómi.

□ 4. Eftir því sem við á fer að öðru leyti um málskostnað fyrir Hæstarétti samkvæmt því sem mælt er fyrir í 164.–168. gr.]¹⁾

¹⁾ L. 36/1999, 38. gr.

XX. kaffi. [Einkaréttarkröfur.]¹⁾

¹⁾ L. 36/1999, 41. gr.

■ 170. gr. 1. Nú kemur í ljós við rannsókn máls að maður hafi beðið tjón af þeirri háttsemi sem sakborningur er borinn og skal þá sá sem fer með rannsókn gefa þeim manni kost að að gera bótakröfu sem dæma má í væntanlegu máli. Leiðbeina skal tjónþola við gerð kröfunnar.

□ 2. Kröfu, sem höfð er uppi, skal bera undir sakborning og afla gagna um hana eftir þörfum, enda valdi það ekki verulegum töfum á rannsókninni.

■ 171. gr. Bótakröfu skal tilgreina ótvírett í ákæru, sbr. 2. mgr. 116. gr. Dómarí getur þó leyft að bótaakrafa verði gerð þótt hennar hafi ekki verið getið í ákæru, enda telji hann að leysa megi úr kröfu án tafa eða óhagrædis í málinu og ákærði samþykki að krafan verði tekin til meðferðar.

■ 172. gr. 1. Ef bótaakrafa hefur komið fram í máli athugar dómarí fyrst hvort hún verði tekin til meðferðar, en rétt er honum að synja að gera það ef hann telur það mundu valda verulegri töf eða óhagrædi í málinu. Ákvörðun um slíka synjun tekur dómarí með bókun í þingbók eða í dómi.

□ 2. Ef ákærða er dæmt áfall í máli dæmir dómarí um bótakröfu og ákveður bætur eftir almennum reglum.

□ 3. Ef ákærði er sýknaður af háttsemi vegna þess að hann hafi ekki framið hana verður bótakröfu vísað frá dómi. Ef hann er sýknaður af öðrum ástæðum, svo sem vegna sak-hæfisskorts, má dæma kröfu ef skilyrðum bótaskyldu er talið fullnægt.

□ 4. Auk bóta fyrir beint tjón og miska, sem leitt hefur af verknaði, skulu tjónþola, ef krafa er gerð um það, dæmdar bætur vegna kostnaðar sem hann hefur haft af því að halda fram kröfu sinni í málinu, svo sem vegna gagnaðunum um kröfuna og lögmannsaðstoðar.

□ 5. Sá sem krefst bóta samkvæmt ákvæðum þessa kafla fer sjálfur með forræði kröfu sinnar að því leyti að henni verður ekki breytt án samþykks hans. Dómarí skal gefa tjónþola, eða [réttargæslumann] ¹⁾ hans, kost að tjá sig um kröfuna og skýra hana ef slíkt getur orðið án verulegra tafa eða óhagrædis í máli. Telji dómarí slíks málflutnings þörf um kröfuna, en ekki unnt að láta hann fara fram, skal hann vísa henni frá dómi.

¹⁾ L. 36/1999, 39. gr.

■ 173. gr. 1. Í Hæstarétti skal taka bótakröfu, sem hefur verið dæmd að efni til í heraði, til meðferðar með venjulegum hætti ef máli er einnig áfrýjað í því skyni.

□ 2. Ákærða og þeim sem krefst bóta samkvæmt ákvæðum þessa kafla er hvorum um sig heimilt að áfrýja sérstaklega til

Hæstaréttar ákvæði héraðsdóms þar sem bótakrafa hefur verið dæmd að efni til ef dóminum er ekki áfrýjað að öðru leyti, enda fer um það málskot sem um áfrýjun einkamála.

■ **174. gr.** Aðrar [einkaréttarkröfur],¹⁾ sem rót eiga að rekja til refsiverðrar hattsemi, má og leggja fyrir dómara í opinberu málí og skal þar dæma um þær að efni til, að fullnægðum framangreindum skilyrðum, eftir því sem við á.

¹⁾ L. 36/1999, 40. gr.

XXI. kaffi. Bætur handa sakborningi o.fl.

■ **175. gr.** [1. Kröfum bætur samkvæmt þessum kafla má taka til greina ef rannsókn hefur verið hætt eða ákæra ekki gefin út vegna þess að sú hattsemi sem sakborningur var borinn hafi talist ósaknæm eða sönnun hafi ekki fengist um hana, eða sakborningur hefur verið dæmdur sýkn með óáfrýjuðum eða óáfrýjanlegum dómum af sömu ástæðu. Þó má fella niður bætur eða lækka þær ef sakborningur hefur valdið eða stuðlað að þeim aðgerðum sem hann reisir kröfum sína á.]¹⁾

□ 2. Bæta skal fjártjón og miska, ef því er að skipta.

¹⁾ L. 36/1999, 42. gr.

■ **176. gr.** Dæma má bætur vegna handtöku, leitar á manni eða í húsi, halds á munum, rannsóknar á heilsu manns, gæsluvardhalds og annarra aðgerða sem hafa frelsisskerðingu í för með sér, aðrar en [fangelsi],¹⁾ sbr. 177. gr.:

- a. ef lögmæt skilyrði hefur brostið til slíkskrá aðgerða eða
- b. ef ekki hefur verið, eins og á stóð, nægilegt tilefni til slíkskrá aðgerða eða þær hafa verið framkvæmdar á óþarflega hafttulegan, særandi eða móðgandi hátt.

¹⁾ L. 82/1998, 199. gr.

■ **177. gr.** Nú verður ljóst að maður hafi saklaus hlotið refsíðum, þolað refsingum eða upptökum eigna og ber þá að dæma honum bætur fyrir miska og fjártjón, þar á meðal fyrir stöðu- og atvinnumissi, . . .¹⁾ en lækka má þó bætur eftir sök hans á því að hann hafi verið ranglega dæmdur.

¹⁾ L. 36/1999, 43. gr.

■ **178. gr.** Sækja skal bótakröfu í einkamáli í héraði með venjulegum hætti, en veita skal aðila gjafssókn fyrir báðum dónum. Þó má dæma hann til greiðslu málskostnaðar eftir almennum reglum ef hann tapar málí.

■ **179. gr.** 1. Ríkissjóður ábyrgist greiðslu bóta en kröfum á hann á hendur dómarum ef telja má þá hafa með ásetningi eða stórkostlegu gáleysi valdið þeim aðgerðum sem krafa var reist á eða framkvæmt þær með sama hætti.

□ 2. Nú er rannsókn á hendur manni, sem hlotið hefur bætur skv. 176. gr., tekin upp á ný og það kemur í ljós að sá grundvöllur, sem reisa mátti bótakröfu á, hafi ekki verið fyrir hendi og ber þá að dæma hann til endurgreiðslu bótanna.

■ **180. gr.** Um aðilaskipti að bótakröfu samkvæmt þessum kafla fer skv. [18. gr. skaðabótalaga].¹⁾

¹⁾ L. 36/1999, 44. gr.

■ **181. gr.** Bótakrafa fyrnist á sex mánuðum frá vitneskjum aðila um ákvörðun um niðurfall rannsóknar eða ákæru eða uppkvaðningu dóms eða frá því að hann var látinna laus úr [fangelsi].¹⁾ Hafi málí verið áfrýjað til Hæstaréttar telst fyrningarrestur frá uppkvaðningu dóms þar eða niðurfellingu málís.

¹⁾ L. 82/1998, 199. gr.

■ **182. gr.** Sakborningur, sem hefur orðið fyrir þeim aðgerðum sem taldar eru í 175.–177. gr., getur í stað bóta krafist vottorðs þess opinbera starfsmanns, sem hefur ráðið málí hans til lykta, um það að komið hafi í ljós að sakborningur hafi ekki verðskuldað aðgerðina. Ef viðkomandi opinber

starfsmaður telur að sakborningur eigi rétt á slíku vottorði ber honum að láta það í té.

XXII. kaffi. Endurupptaka dæmdra málá.

■ **183. gr.** Nú hefur óáfrýjaður héraðsdómur eða hæstaréttardómur gengið í opinberu málí og verður það þá ekki tekið upp á ný nema til þess séu þau skilyrði sem í þessum kafla segir.

■ **184. gr.** 1. Eftir kröfum dómfelldum manns, sem telur sig sýknan sakfelldan eða sakfelldan fyrir mun meira brot en það sem hann hefur framið, skal taka mál upp á ný:

- a. ef fram eru komin ný gögn sem ætla má að hefðu skipt verulegu málí fyrir niðurstöðu málins ef þau hefðu komið fyrir dómara áður en dómur gekk,

b. ef ætla má að dómarí, ákærandi, rannsóknari eða aðrir hafi haft í frammi refsiverða hegðun í því skyni að fá fram þau málalok sem orðin eru, svo sem ef falsvitna hafi verið aflað, fölsuð skjöl latin koma fram, vitni eða aðrir hafi gefið vísvitandi rangar skýrslur og þetta hafi valdið rangri dómsúrausn,

c. ef verulegar líkur er leiddar að því að sönnunargögn sem færð voru fram í málí hafi verið rangt metin svo að áhrif hafi haft á niðurstöðu þess.¹⁾

□ 2. Ef einhver sá, sem að lögum á að vinna að rannsókn eða meðferð opinberra málá fær vitneskju eða rökstuddan grun um atriði sem í 1. mgr. segir ber honum að veita dómfellda vitneskju um það.

¹⁾ L. 36/1999, 45. gr.

■ **185. gr.** 1. Eftir kröfum ríkissaksóknara skal taka mál, þar sem ákærði hefur verið sýknaður eða dæmdur fyrir mun minna brot en hann var borinn, upp á ný:

a. ef ákærði hefur síðan dómur gekk játað að hafa framið það brot sem hann var borinn eða önnur gögn hafa komið fram sem benda ótvírætt til sektar hans,

b. ef ætla má að falsgögn eða athæfi það sem lýst er í b-lið 1. mgr. 184. gr. hafi valdið dómsniðurstöðu að nokkru leyti eða öllu.

□ 2. Ríkissaksóknara er rétt að óska eftir endurupptökumáls til hagsbóta fyrir dómfellda ef hann telur að svo standi á sem í 2. mgr. 184. gr. segir.

■ **186. gr.** 1. Hæstiréttur tekur ákvörðun um endurupptökumáls og skal beiðni um hana send réttinum. Dómfelldur maður, sem vill beiðast endurupptökum, stíflar beiðnina til Hæstaréttar, en sendir hana ríkissaksóknara.

□ 2. Nú er beiðandi sviptur frelsi og skal yfirmaður fangelsis þá taka við og bóka beiðni eftir ósk hans og koma henni á framfæri. Skylt er þá eftir ósk beiðanda að fá honum skipaðan réttargæslumann.

□ 3. Greina skal í beiðni þau atriði sem vefengd eru í domi og þær ástæður sem til vefengingar eru taldar liggja. Skjöl, sem kunna að vera til styrktar beiðni, skulu fylgja henni eftir því sem unnt er.

■ **187. gr.** 1. Ríkissaksóknari sendir beiðnina til Hæstaréttar ásamt skjölum málins og tillögum sínum, svo og umsögn dómarum ef um héraðsdóm er að tefla.

□ 2. Hæstiréttur getur ákveðið að varadómari, einn eða fleiri, verði kvaddur til að taka ákvörðun um hvort mál skuli tekið upp á ný þótt ekki sé fullnægt almennum skilyrðum til að kveðja varadómara til starfa.¹⁾

□ 3. Hæstiréttur getur mælt fyrir um öflun nauðsynlegra gagna varðandi endurupptökubeiðni samkvæmt reglum [2. mgr. 156. gr.]²⁾

□ [4.]¹⁾ Nú leiðir rannsókn í ljós að beiðni um endurupptöku hafi gengið of skammt og skal þá veita beiðanda kost á að lagfæra hana í samræmi við það.

¹⁾ L. 36/1999, 46. gr. ²⁾ L. 37/1994, 21. gr.

■ **188. gr.** Hæstiréttur tekur ákvörðun um hvort orðið skuli við beiðni um endurupptöku eða ekki. Ef orðið er við beiðni um endurupptöku máls sem dæmt var lokadómi í héraði gerir ríkissaksóknari ráðstafanir til áfrýjunar málsins. Um meðferð máls og flutning fyrir Hæstarétti fer eftir ákvæðum XVIII. kafla laga þessara.

■ **189. gr.** Nú telur Hæstiréttur rök ekki hnígá til breytingar á dómi og vísar hann þá endurupptökubeiðni frá sér, en kveður annars kostar upp efnisdóm í málinu.

■ **190. gr.** Nú er mál endurupptekið samkvæmt beiðni dómfellds manns og má þá hlutur hans aldrei verða lakari en hann var eftir hinum upphaflega dómi.

■ **191. gr.** 1. Nú er mál endurupptekið samkvæmt kröfu ríkissaksóknara og fer þá um málskostnað eftir 165. og 166. gr.

□ 2. Kostnaður af endurupptöku máls samkvæmt beiðni dómfellda greiðist úr ríkissjóði, nema dómfelldi hafi komið endurupptöku til leiðar með gögnum sem hann vissi vera ósönn. Skal hann þá dæmdur til greiðslu málskostnaðar.

■ **192. gr.** 1. Beiðni eða ákvörðun um endurupptöku máls frestar ekki framkvæmd dóms nema Hæstiréttur mæli svo.

□ 2. Heimilt er að endurupptaka mál þótt dómfelldi hafi að fullu þolað refsingu samkvæmt dómi í því máli.

XXIII. kaffli. Gildistaka, brottafall laga o.fl.

■ **193. gr.** Lög þessi öðlast gildi 1. júlí 1992. Þó skulu 1. og 3. mgr. 29. gr. öðlast þegar gildi við birtingu laga þessara . . .

■ **194.-195. gr.** . . .

■ **196. gr.** Þar sem mælt er fyrir í öðrum lögum um dómsátt í opinberu máli skal litið svo á að átt sé við ákvörðun dómarar um viðurlög skv. 1. mgr. 124. gr.

XXIV. kaffli. Ákvæði til bráðabirgða.

■ **197. gr.** [1.]¹⁾ . . .

¹⁾ L. 92/1991, 107. gr.

■ **198. gr.** . . .

■ **199. gr.** . . .

■ **200. gr.** Fyrirmæli laga þessara gilda um endurupptöku mála þótt þau hafi verið dæmd fyrir gildistöku þeirra.

■ **201. gr.** . . .

■ **202. gr.** . . .

■ **[203. gr. . . .]¹⁾**

¹⁾ L. 37/1994, 22. gr.